

Självständigt arbete (15 hp)

Författare		Program/Kurs
Markus Thörnberg		HOP1
Handledare		Antal ord: 13907
Niklas Nilsson	Beteckning	Kurskod
	Självständigt arbete magisteruppsats, krigsvetenskap	2UK022
DEN URBANA OPERATIONS MILJÖNS INVERKAN PÅ MANÖVERTÄNKANDE En teoriprovande fallstudie om hur den urbana operationsmiljön inverkar på förutsättningarna att tillämpa manövertänkande. Sammanfattning: Syftet med studien är att studera vilken inverkan den urbana operationsmiljön har på förutsättningar att tillämpa manövertänkande. Manövertänkande är en del av den svenska operationskonsten och är inget nytt fenomen för vår nutid. Manövertänkandet kan spåras längre tillbaka i tiden när urbaniseringen inte var lika utbredd som den är idag. Det råder en stor enighet idag om att urbaniseringen kommer att fortsätta. Med en ökad urbanisering ökar även betydelsen av städer. Den ökande betydelsen av städer kommer leda till att nutida och framtida konflikter i huvudsak kommer att genomföras i eller i anslutning till urban miljö. Denna studie undersöker därför om manövertänkandet är relevant i nutida och framtida konflikter som i huvudsak kommer att genomföras i städer. För att kunna svara på frågeställningen så genomförs en teoriprovande fallstudie. Teorin som ska prövas är en skapad teori från essensen av Biddles, Linds och Leonhards teorier om manöverkrigföring. Fallen utgörs av slaget om Hue 1968 och Groznyj 1994–1996. Teorin prövas genom en mönsterjämförelse mellan teorins utmärkande drag och faktorer från fallen som påverkade utgången av striden. Mönsterjämförelsens resultat visar vilken inverkan den urbana operationsmiljön har på förutsättningen att tillämpa manövertänkande. Studiens resultat visar att den urbana operationsmiljön i huvudsak inverkar negativt på anfallande förbands möjlighet att i strid tillämpa manövertänkande. Den urbana operationsmiljön begränsar till stor del den anfallande sidans möjlighet att nå framgång med manöver eller rörelse. Nyckelord: Manövertänkande, urban operationsmiljö, Hue, Groznyj		

Innehållsförteckning

1. INLEDNING.....	4
1.1 PROBLEMFÖRMULERING	4
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING.....	5
1.2.1 Forskningsfråga.....	5
1.2.2 Syfte	5
1.3 BEGREPP OCH AVGRÄNSNINGAR	5
1.3.1 Begreppsansvändning	5
1.3.2 Avgränsningar	5
1.4 DISPOSITION	5
2. TIDIGARE FORSKNING	6
2.1 FRAMGÅNGSAKTORER I STRID I URBAN OPERATIONSOMLJÖ.....	6
2.2 VAD ÄR DET SOM KARAKTÄRISERAR DEN URBANA OPERATIONSOMLJÖN?	8
2.3 VAD KARAKTÄRISERAR MANÖVERTÄNKANDE?	8
2.4 SAMMANFATTNING TIDIGARE FORSKNING.....	9
3. TEORI.....	10
3.1 VAL AV TEORI.....	10
3.2 LEDNINGSFILOSOFI.....	10
3.2.1 Stephen Biddle, <i>The modern system</i>	10
3.2.2 William S Lind, <i>Maneuver warfare handbook</i>	11
3.2.3 Robert Leonhard, <i>The art of maneuver</i>	11
3.5.2 Sammanfattning av teoriernas syn på ledningsfilosofi	11
3.3 ELD OCH RÖRELSE.....	12
3.3.1 Stephen Biddle, <i>The modern system</i>	12
3.3.2 William S Lind, <i>Maneuver warfare handbook</i>	12
3.3.3 Robert Leonhard, <i>The art of maneuver</i>	13
3.3.4 Sammanfattning av teoriernas syn på eld och rörelse.....	14
3.4 TYNGDPUNKT	14
3.4.1 William S Lind, <i>Maneuver warfare handbook</i>	14
3.4.2 Robert Leonhard, <i>The art of maneuver</i>	14
3.4.3 Sammanfattning av teoriernas syn på tyngdpunkts begreppet	15
3.5 ANFALLSSTRIDEN.....	15
3.5.1 Stephen Biddle, <i>The modern system</i>	15
3.5.2 William S Lind, <i>Maneuver warfare handbook</i>	16
3.5.3 Robert Leonhard, <i>the art of maneuver</i>	16
3.5.4 Sammanfattning av teoriernas syn på hur anfallsstriden ska genomföras	16
3.6 FÖRSVARSTRIDEN.....	16
3.6.1 Stephen Biddle, <i>The modern system</i>	16
3.6.2 William S Lind, <i>Maneuver warfare handbook</i>	17
3.6.3 Robert Leonhard, <i>The art of maneuver</i>	17
3.6.3 Sammanfattning av teoriernas syn på hur försvarsstriden ska genomföras.....	17
3.7 OPERATIONALISERING SAMMANFATTNING AV MANÖVERTÄNKANDE.....	17
4. METOD.....	18
4.1 VAL AV METOD.....	18
4.3 VAL AV FALL	19
4.4 MATERIAL OCH KÄLLKRITIK.....	20
4.5 FORSKNINGSETIK	20
5. DEN URBANA OPERATIONSOMLJÖN.....	20
5.1 HUE 1968.....	21
5.1.1 Historisk bakgrund	21

5.1.2 Positiva påverkansfaktorer för stridens utgång.....	21
5.1.3 Negativa påverkansfaktorer för stridens utgång	23
5.2 GROZNYJ 1994–1996.....	25
5.2.1 Historisk bakgrund	25
5.2.2 Positiva påverkansfaktorer för stridens utgång.....	25
5.2.3 Negativa påverkansfaktorer för stridens utgång	28
6. ANALYS	30
6.1 MÖNSTERJÄMFÖRELSE LEDNINGSFILOSOFI	30
6.2 MÖNSTERJÄMFÖRELSE ELD OCH RÖRELSE.....	30
6.3 MÖNSTERJÄMFÖRELSE TYNGDPUNKT.....	31
6.4 MÖNSTERJÄMFÖRELSE ANFALLSSTRIDEN.....	31
6.5 MÖNSTERJÄMFÖRELSE FÖRSVARSTRIDEN	31
6.6 RESULTAT AV MÖNSTERJÄMFÖRELSEN.....	32
7. DISKUSSION	33
8. SLUTSATS OCH FORTSATT FORSKNING.....	33
8.1 SLUTSATS	33
8.2 FORTSATT FORSKNING	34
9. REFERENSER.....	35
9.1 LITTERATUR	35
9.2 ARTIKLAR.....	36
9.3 TABELLFÖRTECKNING.....	36

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Den svenska Försvarsmakten bygger till del sin operationskonst på manövertänkade.¹ Manövertänkande är inget nytt för vår nutid. Hannibals seger över romarna vid Cannae och tyskarnas Blitzkrieg under andra världskriget är äldre exempel på manövertänkade.² Men hur står sig manövertänkade i vår nutida och framtida operationsmiljö?

Den framtida operationsmiljön kommer sannolikt att karaktäriseras av en urban operationsmiljö. Jordens befolkning ökar ständigt. Under 1960-talet fanns det ca 3.5 miljarder människor som levde på jorden, den siffran är idag ca 7 miljarder.³ Antalet människor som lever i städer har också ökat kraftigt från 1960-talet till nutid. Idag lever nästan hälften av världens befolkning i städer medan på 1960-talet levde endast var sjunde person i en stad.⁴ Det finns prognoser på att år 2050 så lever ca 66% av världens befolkning i en urban miljö.⁵ Denna urbanisering anser Anthony King har bidragit till att flytta krigsskådeplatser till städer. Städerna har blivit så stora att de helt enkelt inte går att undvika i krig. Utöver urbaniseringen så erbjuder städerna den försvarande sidan i en konflikt ett övertag. Övertaget består av skydd och skyl vilket kan kompensera den starkare sidans övertag i numerär eller teknologi. Även den starkare sidan i ett krig kan behöva söka sig till städer för skydd och skyl. Skälet till detta är nutidens sensorer och vapensystem som utgör ett hot även mot de starkaste krigsmakterna. Utöver skyddet som en stad ger mot vapensystem och sensorer så kan den minskade personalvolymen i världens större krigsmakter bidra till att flytta krigsföringen till den urbana operationsmiljön. Andra världskriget miljonarméer slogs i huvudsak utanför städer även om strider i städer också genomfördes. Det fanns flera anledningar till att striderna genomfördes utanför städerna under andra världskriget. I stort berodde det på rädslan för att motståndaren skulle flankera de egna förbanden, möjligheten att nyttja sina egna förmågor bättre samt svårigheten att förnödenhetsförsörja sina förband. Från och med Kalla krigets slut har dock de större krigsmakterna i världen haft en trend med minskad personalvolym. Denna minskade personalvolym tror militärhistorikern Christopher Duffy kommer att leda till att stater blir indirekt tvingade till att strida i städer.⁶ Den troliga anledningen till detta är att skydda viktig infrastruktur, politiska maktcentrum och befolkningscentrum som är centrerade till städer. Även finansiella anledningar kommer att finnas för att skydda städer mer än landsbygden. Städerna utgör redan idag en stor inkomstkälla för stater. Ett exempel på det är Pakistans huvudstad Karachi som står för 70% av landets skatteintäkter men enbart 10% av landets befolkning.⁷

¹ Försvarsmakten. 2020, 28.

² Lind. 1985, 4.

³ King. 2021, 22.

⁴ Ibid. 2021, 22.

⁵ Evans. 2016, 38.

⁶ King. 2021, 23–29.

⁷ Jensen. 2019, 14.

Om framtidens konflikter kommer att genomföras i städer, vad kommer det innebära för möjligheterna att tillämpa manövertänkande? William S. Linds och Robert Leonhards teori om manöverkrigföring bygger på förutsättningen att kunna manövrera över stora ytor.⁸ Hur väl går det ihop med den urbana operationsmiljön som karaktäriseras av kanaliserande terräng i form av trånga gator och torg? Där möjligheten att välja framryckningsväg och hålla en hög hastighet är begränsad. En operationsmiljö med mängder av civila som begränsar möjligheten att nyttja egna vapensystem.

Studiens inriktning är att studera hur den urbana operationsmiljön inverkar på förutsättningarna för att tillämpa manövertänkande.

1.2 Syfte och frågeställning

1.2.1 Forskningsfråga

Hur inverkade den urbana operationsmiljön i slagen om Hue och Groznyj på förutsättningarna att tillämpa manövertänkande?

1.2.2 Syfte

Syftet med denna studie är att studera vilken inverkan den urbana operationsmiljön har på förutsättningar för att tillämpa manövertänkande. Hur den urbana operationsmiljön inverkar på förutsättningarna för manövertänkande kan i sin tur även påverka den svenska operationskonsten som till del bygger på manövertänkande.

1.3 Begrepp och avgränsningar

1.3.1 Begreppsanvändning

Urban operationsmiljö

Den urbana operationsmiljön kännetecknas av ett samhälle eller en stad med mer än 3000 invånare och med en befolkningstäthet på 400 människor per kvadratkilometer.⁹

1.3.2 Avgränsningar

Denna studie kommer att avgränsa sig till att undersöka vilken påverkan den urbana operationsmiljön har på markförband.

1.4 Disposition

Kapitel 2

Kapitel två innehåller redovisning av forskningsöversikten för utvalt forskningsområde. Forskningsöversikten är uppdelad enligt följande; framgångsfaktorer i strid i den urbana operationsmiljön, vad som karaktäriserar den urbana operationsmiljön och manöverkrigföring.

⁸ Lind. 1985, 19; Leonhard. 1994, 79.

⁹ King. 2021, 20.

Kapitel 3

I kapitel tre skapas en teori över manövertänkande ur essensen från studiens tre teorier. I detta skede operationaliserades även den skapade teorin för att kunna nyttjas vid den senare analysen.

Kapitel 4

Metodavsnittet redovisas i kapitel fyra. Kapitlet innehåller i huvudsak en metodbeskrivning av studien och val av fall med motiv.

Kapitel 5

Kapitel fem utgörs av fallen som undersöktes i denna studie. Fallen bidrog med data som användes för att bygga underlag till analysen.

Kapitel 6

I detta kapitel genomförs studiens analys. Analysen genomfördes med metoden mönsterjämförelse. Mönsterjämförelse genomförs mellan den skapade teorin och data från de två fallen.

Kapitel 7

I kapitel sju genomförs en diskussion om intressanta resultat från analysen.

Kapitel 8

Det sista kapitlet innehåller slutsatser om resultatet och förslag på fortsatt forskning.

2. Tidigare forskning

Den tidigare forskningen som relaterar till området som ska studeras är i huvudsak baserad på tre olika områden. Inledningsvis presenteras forskningsläget avseende vad som har givit framgång i strid inom den urbana operationsmiljön och vad som karaktäriserar miljön. Slutligen presenteras forskningsläget avseende synen på manövertänkade och vilka beståndsdelar som ingår i konceptet.

2.1 Framgångsfaktorer i strid i urban operationsmiljö

Tidigare forskning inom ämnet menar att den försvarande sidan generellt sätt gynns i strid som genomförts i en urban operationsmiljö.¹⁰ Det vanligaste scenariot är att den försvarande parten är den svagare sidan i en konflikt och söker sig till en urban operationsmiljö. Rosenau anser att syftet med det är att jämma ut styrkeförhållandet.¹¹

Det som ger framgång för en anfallande sida i en urban operationsmiljö är att få den försvarande sidan att anfalla med ogynnsamma förhållanden. Detta kan uppnås genom vad King kallar mikrobelaering vilket ska tvinga motståndaren att anfalla med ogynnsamma förhållanden.¹² Rosenau och Hägerdal skriver också om fördelarna med att isolera en motståndare i den urbana operationsmiljön. Rosenau skriver om Israelernas framgångsrika belägring av Beirut på 1980-talet. Belägringen tvingade försvararna som utgjordes av Palestinska befrielse-

¹⁰ Rosenau. 1997, 390; King. 2021, 23; Oliker. 2001, 6; Hägerdal. 2020, 5.

¹¹ Rosenau. 1997, 385.

¹² King. 2021, 102.

organisationen (PLO) och syriska förband att anfälla Israelerna med ogynnsamma förutsättningar.¹³ Hägerdal beskriver framgångsrika belägringar genomförda av styrkor lojala till Bashar al-Assad under kriget i Syrien på 2010-talet mot rebeller. Det som skiljer dessa belägringar mot tidigare exempel är att den även omfattar en urskillningslös bombing av de belägrade städerna.¹⁴

Strid i den urbana operationsmiljön leder generellt till att försämra lägesbilden för chefer. Detta tenderar till att strid i bebyggelse övergår till mikrostrider mellan lägre taktiska förband. Erfarenheter från strid i den urbana operationsmiljön visar på att förband med en decentraliserad ledning och som tillåts ta initiativ tenderar till att vara framgångsrika.¹⁵ Rosenau lyfter fram den israeliska operationen i Beirut på 1980-talet som ett bra exempel. De israeliska befälen på lägre taktiska nivå kunde ta initiativ och agera självständigt vilket ledde till framgång på stridsfältet. De ryska förbanden som deltog i slaget om Groznyj i mitten av 1990-talet är ett exempel på förband som saknade en decentraliserad ledning. Denna avsaknad av en decentraliserad ledning omöjliggjorde initiativ och självständighet på den lägre taktiska nivån. Den ryska ledningsfilosofin bidrog med största sannolikhet till det dåliga genomförandet av den ryska operationen i slaget om Groznyj 1994–1996.¹⁶

Det finns en stor enighet inom forskningsfältet att bepansrade fordon och stridsvagnar bidrar till framgång i en urban operationsmiljö. Fordonen bidrar både med eldkraft och skydd.¹⁷ Den ryska operationen i Groznyj 1994–1996 visade dock att bepansrade fordon och stridsvagnar är beroende av understöd från infanteri för att vara effektiva.¹⁸ Att kombinera olika system med varandra menar Wahlman är en framgångsfaktor i den urbana operationsmiljön. Att nyttja konceptet kombinerade vapen bidrar till att de olika systemen kan skydda varandras svagheter.¹⁹ Trots att långskjutande vapensystem nedgår i verkan i en urban operationsmiljö så hävdar King och Rosenau att artilleri och flyganfall fortfarande är vitalt för framgång i urban krigföring.²⁰ Hills hävdar dock att flyganfall endast är effektiva i en urban operationsmiljö där motståndaren saknar egna motmedel mot flygstridskrafter.²¹

Artilleri har i huvudsak nyttjats för att skjuta direktriktad eld eller för att påverka motståndaren på djupet. Den amerikanska och israeliska krigsmakten har i huvudsak inriktat sig på att skjuta artilleri med precision. Denna precision har givit framgång både i Sadr city 2008 och Beirut 1982.²² Rysk artilleritaktik som nyttjats i strider i Groznyj på 1990-talet har visat att massiv bombing med artilleri som inte har precision även kan ge framgång. Dock medförde det en stor mängd civila dödsoffer.²³

¹³ Rosenau. 1997, 376.

¹⁴ Hägerdal. 2020, 5.

¹⁵ Rosenau. 1997, 385; Wahlman. 2015, 238-239.

¹⁶ Rosenau. 1997, 386; Oliker. 2001, 26–27.

¹⁷ Bowers. 2015, 15; Rosenau. 1997, 377; Benjamin et al. 2019, 85; Wahlman. 2015, 242.

¹⁸ Rosenau. 1997, 383; Oliker. 2001, 13–16.

¹⁹ Wahlman. 2015, 238-243.

²⁰ King. 2021, 134; Rosenau. 1997, 377,383.

²¹ Hills. 2004, 72.

²² King. 2021, 134–136; Rosenau. 1997, 378.

²³ King. 2021, 135.

2.2 Vad är det som karaktäriserar den urbana operationsmiljön?

Hills beskriver karaktären av den urbana operationsmiljön som topografiskt komplext. Operationsmiljön erbjuder förflyttning i flera dimensioner, allt ifrån framryckning under marken till en förflyttning tiotals våningar upp i ett höghus.²⁴ Miljön består i huvudsak av byggnader och en hög befolkningstäthet. Både Hills och King menar att byggnaderna möjliggör skyl och skydd men att de även begränsar vissa förmågor.²⁵ Förmågorna som begränsas av byggnader är bland annat sensorer, positioneringssystem och kommunikationssystem.²⁶ Även rörligheten på marknivån begränsas på grund av trånga gator och nyttjandet av fordon som är tillverkade för annan typ av terräng. King beskriver också en miljö som ger goda möjligheter för eldöverfall och motanfall.²⁷

Hills menar att den urbana operationsmiljön på flera sätt är unik mot andra operationsmiljöer. Operationer i städer kräver i regel mer resurser i form av personal, ammunition, vatten, mat med mera än andra operationsmiljöer. Resurskraven tillsammans med att den urbana operationsmiljön försvårar förnödenhetsförsörjning så blir städerna ett unikt operationsområde.²⁸ Det som ytterligare gör operationer i urbana miljöer unik är den höga graden av interaktion mellan militärer och människor som bor där. Denna grad av interaktion kommer inte att uppstå i någon annan operationsmiljö. Närvaron av människor i den urbana operationsmiljön kommer att påverka genomförandet av operationer på flera sätt. Ett av områdena är återhållsamhet vid nyttjande av vapensystem för att undvika civila dödsoffer.²⁹ Även Bowers menar att den urbana operationsmiljön kommer karaktäriseras av civil närvaro, speciellt i större städer. En av anledning till detta är svårigheten att evakuera det stora antalet människor som idag bor i städer.³⁰

2.3 Vad karaktäriserar manövertänkande?

Teorier som avhandlar manövertänkande bygger generellt på att undvika motståndarens styrkor och använda sina egna styrkor mot fiendens svagheter.³¹ Lind menar att detta ska till del uppnås med stridsspaning. Med stridsspaning över en stor yta ska luckor identifieras i motståndarens linjer. Dessa luckor ska sedan nyttjas som platser för genombrott och exploateras av reservförband.³² Biddles och Leonhards tillvägagångssätt för att få till ett genombrott är till skillnad från Linds modell inriktat på att skapa luckor i motståndarens försvar. Genombrottet ska uppstå genom kraftsamling mot en punkt i motståndarens försvar. Kraftsamlingen av egna förband ska i sin tur ge lokal överlägsenhet i terrängen där genombrotten ska uppnås. När luckan är uppnådd ska reserver nyttjas för att exploatera genombrottet.³³

Forskningsfältet är i huvudsak enade om att uppdragstaktik är den ledningsfilosofin som ska tillämpas inom manövertänkande. Uppdragstaktiken syftar till att uppnå ett högt tempo och

²⁴ Hills. 2004, 6,9; King. 2021, 24.

²⁵ Hills. 2004, 9; King. 2021, 24.

²⁶ Ibid. 2004, 9–10.

²⁷ King. 2021, 23.

²⁸ Hills. 2004, 7,10.

²⁹ Hills. 2004, 8,12; King. 2021, 23.

³⁰ Bowers. 2015, 15.

³¹ Leonhard. 1994, 79-124; Lind. 1985, 18-19.

³² Lind. 1985, 18-19.

³³ Biddle. 2006, 40-41; Leonhard. 1994, 79-124.

kunna ta vara på uppkomna möjligheter.³⁴ Leonhard anser dock att manövertänkande inte nödvändigtvis kräver uppdragstaktik. Leonhard anser att uppdragstaktik och ordertaktik är två olika ledningsfilosofier som båda kan uppnå samma mål.³⁵

Leonhards och Linds teori om manöverkrigföring innefattar konceptet tyngdpunkt medan Biddles inte gör det. Leonhard och Lind ser tyngdpunkten som medlet som ska få alla underordnade förband att dra åt samma håll vid en operation. Dock skiljer sig deras syn på vad som kan vara en tyngdpunkt. Lind menar att tyngdpunkten är ett medel som den egna sidan disponerar, exempelvis ett förband. Å andra sidan menar Leonhard att det är motståndarens kritiska sårbarhet som är tyngdpunkten för den egna sidan.³⁶

Flera teorier framhåller kombinerade vapen som en vital del av manövertänkandet.³⁷

Leonhard, Lind, Biddle anser att kombinerade vapen är ett tillvägagångsätt att organisera de egna förbanden så de kan skydda varandras svagheter. De anser också att det är ett sätt att skapa dilemman för fienden. Dilemmat uppstår genom att den egna sidan presenterar hot som motståndaren för tillfället har svårt att skydda sig mot.³⁸ Leonhard sammanfattar kombinerade vapen som att slå motståndaren med ett eget fördelaktigt valt system eller förband, i en terräng som gynnar den egna sidan och påverkar motståndarens system eller förband negativt.³⁹ Friedman anser att konceptet kombinerade vapen är en framgångsfaktor men att det inte är specifikt kopplat till manövertänkande.⁴⁰ Finkel menar att kombinerade vapen är ett koncept som möjliggör en god hantering av doktrinär och teknologisk överraskning. Konceptet kombinerade vapen uppnås när ett förband består av olika vapensystem och truppslag.⁴¹

2.4 Sammanfattning tidigare forskning

Forskningsläget huruvida den urbana operationsmiljön inverkar på förutsättningarna att tillämpa manövertänkande är relativt underforskat. Forskningsläget om vad som ger framgång i en urban operationsmiljö är däremot brett utforskat. Forskningsfältet sträcker sig från vilken materiel till vilket stridssätt som ger framgång i en urban operationsmiljö. En tendens i den tidigare forskningen är att den generellt har studerat konflikter som utspelats mellan en stark och en svagare part.

Forskningsläget om vad som karaktäriserar den urbana operationsmiljön är inriktat på vilka begränsningar och möjligheter som den urbana operationsmiljön ger. Teori om manövertänkande är ett välutforskat område och det finns många olika uppfattningar om vad manövertänkandet innebär. Forskningsfältet präglas generellt till att avhandla manövertänkande utan att det sätts in i en viss operationsmiljö eller kontext.

³⁴ Lind. 1985, 13; Friedman. 2017, 113; Biddle. 2006, 49.

³⁵ Leonhard. 1994, 117.

³⁶ Lind. 1985, 18; Leonhard. 1994, 116.

³⁷ Leonhard. 1994, 91; Lind. 1985, 25–35; Biddle. 2006, 35.

³⁸ Leonhard. 1994, 91–94; Lind. 1985, 26; Biddle. 2006, 37–39.

³⁹ Leonhard. 1994, 98.

⁴⁰ Friedman. 2017, 206.

⁴¹ Finkel. 2011, 82.

3. Teori

I detta kapitel kommer jag att sammanfatta essensen ur tre teorier som avhandlar manöverkrigföring. Essensen från dessa tre teorier är formade i olika teman. De olika teman är skapade utifrån hur teorierna är utformade och för att kunna täcka in så mycket av de tre teorierna som möjligt. Inledningsvis redogörs för hur varje enskild teori beskriver temat. Slutligen sammanfattas essensen från alla teorierna till ett enhetligt tema i slutet av kapitlet. I sammanfattningen har jag avgränsat vissa delar av teorierna. Avgränsningarna beror på motsättningar mellan teorierna. I dessa fall har jag valt den teori som närmast liknar den svenska operationskonsten eller där en majoritet av teorierna tycker samma sak.

3.1 Val av teori

Det som ska undersökas i denna studie är vilken inverkan den urbana operationsmiljön får på möjligheterna att tillämpa manövertänkande. För att kunna studera problemet kommer studien att utgå från teorier som beskriver manöverkrigföring för att skapa en teori om manövertänkande. Teorin som ligger till grund för denna studie utgörs av Biddles *The Modern System*, Linds *Maneuver Warfare Handbook* och Leonhards *The art of Maneuver*. Biddles benämner sin teori The modern system och är ett svar på de effektiva och dödliga vapensystemen som uppfanns i början av 1900-talet. Även om inte Biddle själv benämner The Moderna system som en form av manövertänkande så har teorin väsentliga likheter med andra teorier som avhandlar manövertänkande. Med anledning av detta så är Biddles teori intressant i denna studie.⁴² Linds teori syftar till att vinna genom att försätta motståndaren i ett tillstånd av organisatoriskt sammanbrott och samtidigt inte förlora via utnötning. Lind anser att manöverkrigföring handlar om att ligga före motståndaren i beslutcykeln tills motståndarens agerande blir irrelevant och hamnar i ett tillstånd av organisatoriskt sammanbrott.⁴³ Leonhard syn på manövertänkande betonar vikten av rörelse, skickligheten hos utövaren, den mänskliga dimensionen av krig och förmågan att vinna genom att inte slå mot fiendens starka sidor.⁴⁴

3.2 Ledningsfilosofi

3.2.1 Stephen Biddle, The modern system

The Modern System ställer höga krav på enskilda chefers förmåga att anpassa sig till de lokala förutsättningarna de befinner sig i för att maximera skydd, skyl och exploateringen av temporära möjligheter. Biddle eftersträvar ett system där val av framryckningsväg och formation under en operation bestäms långt ner i organisationen. Framryckning ska ske med få förluster vilket förutsätter spridda grupperingar och framryckning i små enheter. Det innebär att chefer på lägre taktisk nivå måste agera självständigt och besitta en initiativkraft då högre chef inte sannolikt är närvarande. Det är inte bara Biddles syn på rörelsen som ställer krav på chefer som befinner sig på en lägre taktisk nivå. Koncepten *genombrott och exploatering* samt *begränsade mål* ställer också krav på chefer att utnyttja temporära möjligheter som uppenbarar sig. Det innebär att planer inte kan vara rigida till att genomföras på ett visst sätt. Planerna måste tillåta flexibilitet och att slutmålet är viktigare än vägen dit. En organisation

⁴² Biddle. 2016, 3–4, 35–51.

⁴³ Lind. 1985, 6–26.

⁴⁴ Leonhard. 1994, 79–123.

som eftersträvar att tillämpa Biddles syn på manövertänkande måste genomsyras av uppdragstaktik.⁴⁵

3.2.2 William S Lind, Maneuver warfare handbook

Lind förespråkar uppdragstaktik som ledningsfilosofi. Det Lind vill uppnå med att tillämpa uppdragstaktik som ledningsfilosofi är att öka tempot i striden genom snabbare beslutsprocesser. Detta genom att chefer får verka självständigt och inte nödvändigtvis måste fråga högre chef om tillåtelse för olika initiativ. Men det syftar även till att befälhavare som befinner sig i en situation bättre kan analysera den, än en chef som befinner sig långt bort. Lind anser att detta kommer att ge gynnsamma förutsättningar för att hamna före i beslutscykeln kontra sin motståndare. Det organisatoriska sammanbrottet hos motståndaren förväntas uppnås när dennes agerande blir irrelevant pga. att de ligger ett eller flera steg efter i beslutscykeln.⁴⁶

3.2.3 Robert Leonhard, The art of maneuver

Leonhard anser att både uppdragstaktik och kommandotaktik kan nyttjas inom ramen för manövertänkande. De olika ledningsfilosofierna har både för- och nackdelar men ingen av de två filosofierna garanterar framgång över den andra. Val av ledningsfilosofi bör präglas av kulturen i det landet eller traditionen i organisationen som den ska verka i. Leonhard menar att den amerikanska armén måste tillämpa uppdragstaktik då det passar den amerikanska kulturen och traditionen i armén.⁴⁷

Självständiga ledningsnivåer eller en decentraliserad ledning präglar Leonhards syn på hur förband ska ledas. Varje ledningsnivå ska ta ansvar för sin egen nivå och inte detaljstyra ledningsnivån under sin egen. Syftet med detta är tudelat. Den första anledningen är att chefer generellt högre upp i en organisation saknar vitala detaljkunskaper och information om situationen eller förbandet de försöker detaljstyra över. Denna detaljstyrning skulle förmodligen leda till sämre beslut än om ordinarie chef självständigt fick leda sitt förband. Detaljstyrningen kommer också leda till att chefer på högre ledningsnivåer felaktigt nyttjar sin tid. Tiden som skulle användas till att leda den egna ledningsnivån nyttjas i stället att detaljstyra nivå under.⁴⁸

3.5.2 Sammanfattning av teoriernas syn på ledningsfilosofi

Alla tre teorierna förespråkar ledningsfilosofin, uppdragstaktik. Leonhard anser dock att andra ledningsfilosofier också kan fungera inom konceptet manövertänkande. Denna studie kommer att utgå från att uppdragstaktik är att eftersträva inom en organisation som tillämpar manövertänkande. Motivet till det är att tre av tre teorier förespråkar uppdragstaktik varav den tredje även ser att andra ledningsfilosofier också kan fungera inom manövertänkande. Decentraliserad ledning kommer i denna studie vara en del av uppdragstaktiken som den är inom den svenska Försvarsmakten.

⁴⁵ Biddle. 2006, 36–44.

⁴⁶ Lind. 1985, 7,13.

⁴⁷ Leonhard. 1994, 117–118.

⁴⁸ Ibid. 1994, 118-121.

3.3 Eld och rörelse

3.3.1 Stephen Biddle, The modern system

Biddles syn på rörelse eller manövrering är att förband ska framrycka med skydd och skyl vid stridskontakt eller vid risk för stridskontakt. Detta innebär att chefer måste anpassa sig till omgivningen för att erhålla skydd och skyl som behövs för att undvika onödiga förluster. Utöver att nyttja terrängens förmåga att erbjuda skydd och skyl så ska framryckningar understödjas med nedhållande eld från artilleri. Den nedhållande elden ska i första hand enbart trycka ner motståndaren och försvåra deras eldgivning mot den egna sidans framryckande förband. Den nedhållande elden bidrar således indirekt med att skydda framryckande förband. Biddle menar att det är i huvudsak de förband som har genomfört rörelsen som ska nedkämpa motståndaren medan den indirekta elden ska understödja deras framryckning till motståndaren. Dynamiken mellan det framryckande förbandet och det understödjande förbandet kallar Biddle för kombinerade vapen. Syftet med konceptet är att de olika truppslagen vid en operation ska kunna kompensera varandras svagheter med sina respektive styrkor. Teorin avser inte att prioritera en hög framryckningshastighet om risken för stora förluster ökar. Minimering av förluster vid framryckning ska i första hand prioriteras. Dock eftersträvas en hög framryckningshastighet när stridskontakt ej är upprättad. Förband under rörelse ska eftersträva att framrycka spritt och i små enheter. Framryckning ska hela tiden föregås av en spaning för att kunna hitta lämplig terräng att framrycka i samt erhålla information om motståndarens gruppering och verksamhet.⁴⁹

Rörelse ska ha samma förutsättningar att lyckas såväl vid anfallsstrid som inom ramen för en försvarsstrid. Rörelse i en försvarsstridskontext ska således genomföras med understödjande artilleri, i skydd eller skyl och i små enheter. Det övergripande syftet med rörelsen i försvarsstriden är i första hand att neka motståndaren möjligheten att koncentrera sin eldgivning till fasta försvarsgrupperingsplatser. Rörelsen är en vital del av hur Biddle vill att förband som nyttjar manövertänkande ska genomföra försvarsstrid. Försvarsstriden ska föras under en kontinuerlig rörelse, på djupet och i små enheter. The Modern system strävar efter att den egna sidan ska kunna framrycka i skydd eller skyl samtidigt som den vill neka motståndaren att göra detsamma. Försvarsstriden bör därför sträva efter att ha möjlighet att kunna påverka motståndaren oavsett vilket skydd, skyl eller framryckningsväg denna disponerar. The Moderna system svar på detta är att nyttja kombinerade vapen. I försvarsstrid ska konceptet kombinerade vapen möjliggöra den egna sidan att bekämpa motståndaren i alla lägen. Där artilleriet inte kan påverka motståndaren kan infanteriet nå verkan osv. Detta ska leda till att motståndaren inte kan framrycka i skydd eller skyl vilket innebär att de hela tiden är exponerade för påverkan av vapensystem vilket ger stora förluster.⁵⁰

3.3.2 William S Lind, Maneuver warfare handbook

Lind menar att elden ska möjliggöra rörelsen inom manövertänkande. Elden syftar inte enbart till att nedkämpa motståndarens förband. Den syftar också till att nedhålla motståndaren så att

⁴⁹ Biddle. 2006, 36-44.

⁵⁰ Ibid. 2006, 44-48.

de egna förbanden kan genomföra en rörelse. Rörelsen i sin tur syftar inte enbart till att manövrera sig till en position för att på nytt kunna verka med sina vapensystem. Inom manövertänkande syftar rörelsen också till att skapa dilemman för motståndaren. Dilemman som rörelsen kan skapa hos motståndaren kan exempelvis vara hot om att skära av förnödenhetsförsörjning, isolering eller möjligheten att slå motståndarens logistik-, lednings- och sambandsförband som befinner sig i det bakre området. Dilemmat leder till att motståndaren uppfattar multipla hot samtidigt vilket förhoppningsvis leder till ett tillstånd av organisatoriskt sammanbrott.⁵¹

Med kombinerade vapen vill Lind uppnå en situation där motståndaren utsätts för flera hot samtidigt. Vapensystem som nyttjas vid en operation måste kunna bekämpa en motståndare på olika sätt. Motståndaren måste sättas i ett dilemma. Dilemmat ska tvinga motståndaren att skydda sig mot ett hot samtidigt som denna exponerar sig mer för de andra hoten. Konceptet kombinerade vapen ska inte enbart slå fysiskt mot motståndaren. Kombinerade vapen ska även slå mot motståndarens mentala tillstånd. Kombinerade vapen är således ett medel för att både nedkämpa motståndarens förband och påverka motståndarens beslutsprocess negativt. Denna negativa påverkan på beslutsprocessen är ett sätt att föra motståndaren mot den organisatoriska sammanbrottet som Lind vill uppnå.⁵²

3.3.3 Robert Leonhard, The art of maneuver

Leonard anser att rörelsen eller manövern ska stå i fokus vid tillämpning av manövertänkande. Seger ska uppnås genom rörelse och helst utan en direkt konfrontation med motståndaren. Rörelsen ska syfta till att påverka eller hota motståndarens kritiska sårbarhet. Rörelsen måste också ske kraftsamlat och med ett högt tempo vilket ska tvinga motståndaren att parera manövern. Genom att hota motståndarens kritiska sårbarhet kommer motståndarens eventuellt tidigare framgångar bli irrelevanta då de inte längre kan exploateras.⁵³

Eldens uppgift i Leonhards teori är att den ska försätta motståndaren i dilemman. Dilemmat ska uppstå när den egna sidan utsätter motståndaren för konceptet kombinerade vapen. Det önskade slutläget med konceptet kombinerade vapen är att möta motståndaren i en vald terräng som gynnar den egna sidan. Detta samtidigt som motståndaren inte själv har förmågan till kombinerade vapen. Leonhards teori om kombinerade vapen omfattar tre principer som tillsammans bildar en helhet. Den första kallas den kompletterande principen. Genom att kombinera olika truppslag till ett förband så är tanken att de ska kompensera för varandras svagheter genom sina egna styrkor. Den kompletterande principen är egenfokuserad och syftar till att minimera egna svagheter. Den andra principen är dilemma principen. Principen syftar till att olika truppslag som är organiserade i ett förband ska kunna komplettera varandra, dock med motståndaren i fokus. Motståndaren ska utsättas för multipla hot från flera olika vapensystem vilket sätter denna i ett dilemma. Dilemmat uppstår när motståndarens åtgärder för att skydda sig mot ett hot leder till en större exponering mot ett annat vapensystem. Den tredje och sista principen kallas för Alcyoneus principen. Principen är fokuserad på vad den egna

⁵¹ Lind. 1985, 19.

⁵² Lind. 1985, 20–21.

⁵³ Leonhard. 1994, 80,121-124.

sidan vill att fienden ska göra. Den syftar till att forma stridsfältet eller striden så den egna sidan möter motståndaren i en situation eller i en terräng som gynnar den egna sidan. För att kunna forma striden menar Leonhard att den egna sidan ska sträva efter att neutralisera en eller flera av motståndarens förmågor. När en brist på en förmåga uppstår faller motståndarens förmåga att nyttja kombinerade vapen. När motståndaren inte kan nyttja konceptet kombinerade vapen uppstår en svaghet som ska nyttjas.⁵⁴

3.3.4 Sammanfattning av teoriernas syn på eld och rörelse

Rörelsen är vital inom samtliga teorier och den ska understödjas av elden. Elden syftar inte enbart till att nedkämpa motståndaren utan också till att skydda rörelsen. Skyddet ska uppstå när elden begränsar motståndarens förmåga att påverka rörelsen. En rörelse ska vara motive-rad och måste syfta till att utsätta motståndaren för dilemman. Motståndarens upplevda dilemman ska tvinga denne att parera eller leda till ett organisatoriskt sammanbrott. Dilemman som kan uppstå hos motståndaren kan vara hot om isolering, hot mot bakre förband som lednings-, sambands- och logistikförband eller hot mot den kritiska sårbarheten.

Konceptet kombinerade vapen existerar i samtliga teorier. Kombinerade vapen syftar i alla teorier till att öka förmågan till att få verkan på motståndarens förband. Den ökade förmågan till verkan uppnås genom att motståndarens utsatt för multipla hot från flertalet vapensystem med olika egenskaper. De olika vapensystemen kompletterar varandras svagheter. De multipla hoten syftar till att försätta motståndaren i ett dilemma. Dilemman uppnås när ett förband oavsett åtgärd kan bli påverkade från ett eller fler av motståndarens vapensystem.

3.4 Tyngdpunkt

3.4.1 William S Lind, Maneuver warfare handbook

Tyngdpunkten är en av Linds tre filter som genomsyrar hela hans syn på manöverkrig. Tanken med konceptet tyngdpunkt är att få den egna sidans samlade kraft att gå mot samma mål. Tyngdpunkten ska hjälpa underställda att kunna agera i chefens anda och förstå det övergripande målet. Tyngdpunktskonceptet verkar i harmoni med ledningsfilosofin, uppdragstaktik. Konceptet överlämnar genomförandet till underställda chefer så länge deras tillvägagångssätt stödjer målet med operationen. Tyngdpunkten i en operation skulle kunna vara ett eget förband, men Lind menar att det kan vara andra saker också. Dock så är Linds syn på tyngdpunkts begreppet att det är något som disponeras av den egna sidan. Det är den egna tyngdpunkten som ska fälla avgörandet för utgången i striden. Tyngdpunkten ska riktas mot en svag punkt hos fienden.⁵⁵

3.4.2 Robert Leonhard, The art of maneuver

Tyngdpunktsbegreppet i Leonhards teori pekar ut riktningen eller punkten som den egna organisationens kraft ska riktas emot. Riktningen eller punkten definieras som motståndarens kritiska sårbarhet. Motståndarens kritiska sårbarhet bör alltså vara den egna sidans tyngdpunkt

⁵⁴ Ibid. 2006, 80-111.

⁵⁵ Lind. 1985, 17.

och som all verksamhet bör inriktas till att påverka eller hota. Detta kan ske både direkt och indirekt.⁵⁶

3.4.3 Sammanfattning av teoriernas syn på tyngdpunkts begreppet

Lind och Leonhard avhandlar tyngdpunkts begreppet i sina teorier medan Biddle inte gör det. En väsentlig skillnad existerar på tyngdpunkts begreppet mellan Lind och Leonhard. Skillnaden kan förklaras med om tyngdpunkten är fiendefokuserad eller egen fokuserad. I teorin som skapas ur essensen från de tre övriga teorierna så kommer tyngdpunkts begreppet att definieras som förbandet eller en del i en operation som egna sidans samlade resurser ska understödja.

3.5 Anfallsstriden

3.5.1 Stephen Biddle, The modern system

Biddle beskriver två olika sätt för att genomföra anfallsstriden; Genombrott och exploatering samt begränsade mål.

Med konceptet *genombrott och exploatering* vill Biddle att arméer kraftsamlar mot en punkt för att uppnå lokal överlägsenhet kontra motståndaren. Detta innebär att den egna sidan måste vara villig att acceptera risker genom att vara svag i andra riktningar för att kunna uppnå kraftsamlingen. Syftet med kraftsamlingen är att skapa en lucka i motståndarens försvarslinjer och för sedan utnyttja denna lucka. För att kunna utnyttja den skapade luckan i motståndarens försvar nyttjas reservförband. Reservförbanden nyttjas till att framrycka igenom den skapade luckan för att sedan ta vara på den oförsvarade terrängen bakom motståndarens försvarslinjer. Det som ska exploateras efter genombrottet är möjligheten att slå mot motståndarens logistikförband, ledningsförband och andra stödjande förband. Exploatering kan också ge möjligheten att isolera eller omringa delar av motståndarens förband. Kilen mellan de stridande och stödjande förbanden som exploatering av genombrottet skapar, syftar till att få motståndaren att hamna i ett organisatoriskt sammanbrott. Biddle menar att genombrott och exploatering förutsätter en operationsmiljö med gott manövreringsutrymme. Terrängavsnitt som möjliggör att försvaren kan koncentrera sina styrkor till några utvalda punkter kommer försvåra möjligheten att bryta igenom motståndarens linjer. Ett begränsade utrymme för manövrering kommer också leda till en tidsfördröjning för att kunna få fram reservförband som ska nyttja genombrottet. Detta kommer i sin tur leda till en ökad risk för att motståndaren kan genomföra motanfall och stänga genombrottet med egna reservförband.

Konceptet Begränsade mål syftar till att minimera den egna risktagningen genom att inte kulminera och att inte göra sig sårbar för motanfall från motståndaren. Intentionen med att genomföra en operation med begränsade mål är att nyttja uppkomna möjligheter med ett kortsiktigt uppsatt mål. Möjligheterna kan bestå av tillfället att ta oförsvarad nyckelterräng eller slå en mindre del motståndarens förband om förutsättningar gynnar anfallet.⁵⁷

⁵⁶ Leonhard. 1994, 80, 89.

⁵⁷ Biddle. 2006, 41–44.

3.5.2 William S Lind, Maneuver warfare handbook

Linds syn på anfallsstriden på en taktisk eller lägre taktisk nivå är centrerat runt att söka luckor i motståndarens försvar. Luckorna ska identifieras genom stridsspaning och dessa luckor ska sedan möjliggöra ett genombrott. Punkten för genombrottet väljs utifrån fiendens disposition av sina förband och är fiendefokuserad. När genombrottet är ett faktum ska den vidgas och exploateras. Exploateringen ska genomföras av reservförband. Reservförband är vitalt i både Lind syn på anfalls- och försvarsstriden då det ger befälhavare möjlighet att nyttja uppkomna möjligheter. På en generell nivå så framhåller Lind att alla operationer bör undvika motståndarens styrkor och nyttja dennes svagheter.⁵⁸

3.5.3 Robert Leonhard, the art of maneuver

Leonhard anser att anfallets slutmål ska vara att påverka eller hota motståndarens kritiska sårbarhet. Genom att hota eller påverka den kritiska sårbarheten hos motståndaren så vill Leonhard få motståndaren att hamna i ett tillstånd av nederlag. Nederlagskänslan ska sedan få motståndaren att känna en hopplöshet och därmed paralyserad. Anfall ska riktas till där motståndaren är svag och motståndarens starka sidor ska aktivt undvikas. Anfallsstriden ska ske kraftsamlat i ett terrängavsnitt för att där uppnå en lokal överlägsenhet. Kraftsamlingen innebär sannolikt att den resterande delen av den egna fronten blir svagare. Denna risktagning blir acceptabel om motståndaren behöver ta hänsyn till hotet mot deras kritiska sårbarhet och inte kan utnyttja risktagningen. Anfallets styrka måste därför utgöra ett allvarligt hot riktat mot motståndarens kritiska sårbarhet. Utöver att anfällen måste ske kraftsamlat så ska de ske med ett högt tempo.⁵⁹

3.5.4 Sammanfattning av teoriernas syn på hur anfallsstriden ska genomföras

De tre teorierna beskriver en anfallsstrid som syftar till att skapa ett genombrott eller hitta en lucka i motståndarens försvar. Det skapade genombrottet eller den funna luckan ska sedan exploateras. Exploateringen syftar till att utsätta motståndaren för hot eller påverkan som kan leda till ett organisatoriskt sammanbrott. Det organisatoriska sammanbrottet kan uppstå vid exempelvis hot om isolering eller påverkan av motståndarens kritiska sårbarhet. För att kunna ta vara på genombrottet eller luckan ska reservförband finnas tillgängliga vid anfallet. Genombrottet skapas med hjälp av en kraftsamling av de egna förbanden. Denna kraftsamling syftar till att skapa en lokalöverlägsenhet i ett terrängavsnitt. Anfallet ska riktas mot en motståndares svaghet medan dess styrkor undviks.

3.6 Försvarsstriden

3.6.1 Stephen Biddle, The modern system

Biddles syn på hur en försvarsstrid ska föras är i stort centrerat till att långsamt nöta ner motståndaren genom fördröjningstrid och motanfall. Försvaret ska organiseras på djupet och ska hindra motståndaren från att bryta igenom det egna försvaret. Försvaren ska vara organiserade i små och spridda enheter för att öka rörligheten och minska risken för bekämpning. Utöver att hindra motståndaren från att bryta igenom så syftar försvar på djupet till att sträcka ut motståndarens logistikkedjor. För varje kilometer som motståndaren tar så försvåras möjligheten att förnödenhetsförsörja de anfallande förbanden och det leder till att anfallskraften avtar med tiden. Under tiden motståndaren fördröjs på djupet ska även egna reservförband genomföra motanfall. Motanfallen ska genomföras kraftsamlat och mot anfallarens flanker.⁶⁰

⁵⁸ Lind. 1985, 12–24.

⁵⁹ Leonhard. 1994, 79-124.

⁶⁰ Biddle. 2006, 44–48.

3.6.2 William S Lind, Maneuver warfare handbook

Oavsett hur styrkeförhållandet är fördelat i en försvarsstrid så menar Lind att nyckeln till framgång för den försvarande sidan är motanfallet. Motanfallet syftar till att bryta motståndarens anfallskraft. Anfallskraften kan brytas genom att slå motståndarens förband men också genom att motståndaren försätts i ett tillstånd av organisatoriskt sammanbrott. För att lyckas genomföra det framgångsrika motanfallet sätter Lind upp fyra kriterier. Motanfallet ska vara kraftfullt, utgöras av reservförband, överraskande och det ska genomföras vid rätt tidpunkt. Tidpunkten för motanfallet ska ske när motståndaren fullt ut har engagerat sig i anfall, motståndaren blottat en svaghet och själv inte har möjlighet att genomföra ett motanfall.⁶¹

3.6.3 Robert Leonhard, The art of maneuver

Leonhard beskriver inte hur han avser att genomföra försvarsstriden. Men om hans syn på anfallsstriden utgår från att hota eller påverka motståndarens kritiska sårbarhet så borde det omvända gälla försvarsstriden. Leonhards syn på försvarsstriden borde således vara att den syftar till att skydda den egna kritiska sårbarheten.

3.6.3 Sammanfattning av teoriernas syn på hur försvarsstriden ska genomföras

Försvarsstriden ska präglas av en fördröjande strid på djupet med en hög rörlighet. Fördröjningsstriden syftar till att försvara den egna kritiska sårbarheten, långsamt nöta ner motståndaren, förhindra genombrott och göra motståndaren sårbar för motanfall. Motanfallet ska genomföras kraftsamlat med reservförband, det ska undvika motståndarens styrkor och slå där motståndaren är svag samt att det också ska genomföras när motståndaren är fullt engagerad i sitt eget anfall. Motanfallet syftar till att bryta motståndarens anfallskraft och ska leda till ett organisatoriskt sammanbrott hos motståndaren. De egna förbanden ska vara små och ha en spridd gruppering.

3.7 Operationalisering sammanfattning av manövertänkande

Sammanfattning av teorier	
Tema	Utmärkande drag
Ledningsfilosofi	➤ Uppdragstaktik
Eld och rörelse	➤ Elden ska understödja rörelsen ➤ Rörelsen ska syfta till att försätta motståndaren i dilemman ➤ Kombinerade vapen
Tyngdpunkt	➤ Tyngdpunkten definieras som förbandet eller en del i en operation som de resterande delar av organisationen ska kraftsamlas till att understödja.
Anfallsstriden	➤ Skapa genombrott eller hitta en lucka i motståndarens försvar ➤ Kraftsamling för att uppnå lokal överlägsenhet vid genombrott ➤ Exploatera genombrott eller funna luckor i motståndarens försvar ➤ Reservförband ska finnas tillgängliga för att kunna exploatera genombrott ➤ Undvika motståndarens styrkor och utnyttja svagheter

⁶¹ Lind. 1985, 21.

Försvarsstriden	<ul style="list-style-type: none">➤ Försvarsstrid ska föras på eget djup➤ Fördröjningstrid➤ Små och spridda enheter➤ Motanfallet ska genomföras med följande premisser:<ul style="list-style-type: none">-Kraftsamlat-Reservförband-genomföras när motståndaren är fullt engagerad i sitt eget anfall➤ Skydda den egna kritiska sårbarheten➤ Rörlig➤ Undvika motståndarens styrkor och utnyttja dess svagheter
-----------------	--

Tabell 1 Sammanfattning av teorier. Källa: Markus Thörnberg, 2022

4. Metod

4.1 Val av metod

Metoden som användes för denna studie var en teoriprovande flerfallsstudie. Motivet till att genomföra en fallstudie grundar sig i att den lämpar sig väl när en miljö eller en situation är i fokus, vilket den urbana operationsmiljön var i denna studie.⁶² Den övergripande metoden för att samla in data skedde med skriftliga källor och genom en kvalitativ textanalys.⁶³ Inledningsvis skapades en teori från essensen av tre andra teorier om manöverkrigföring. För att kunna lyfta ur essensen från de tre teorierna genomfördes en systematiserad undersökning av texterna. Den systematiserade undersökningen syftar till att lyfta vitala delar ur teorierna och konkretisera dessa delar. Den skapade teorin operationaliserades sedan till tydliga teman med definierande utmärkande drag vilket stärker begreppsvaliditeten.⁶⁴

Dessa teman med utmärkande drag jämfördes sedan med metoden mönsterjämförelse med data från fallen Hue 1968 och Groznyj 1994–1996.⁶⁵ Data som samlades in från fallen innefattar vad som har givit framgång och motgång i strid inom en urban operationsmiljö. Datan sorterades i samma teman som den skapade teorin för att underlätta mönsterjämförelsen. Resultatet av mönsterjämförelsen visade på skillnader och likheter mellan den skapade teorin och datan över vad som ger framgång och motgång i strid inom en urban operationsmiljö. Denna skillnad kommer sedan att utgöra grunden för svaret på hur den urbana operationsmiljön påverkar förutsättningarna att tillämpa manövertänkande.

Motivet till att välja en flerfallsstudie är att det ger ett mer generaliserbart svar på frågeställningen än vad en enfallstudie skulle ge.⁶⁶ Reliabiliteten ökar också eftersom jag använde data från två olika undersökningar med samma mätverktyg.⁶⁷ Det är dock svårt att dra några gene-

⁶² Bryman. 2016, 97.

⁶³ Esaiasson et al. 2017, 211.

⁶⁴ Ibid. 2017, 64-65,213.

⁶⁵ Yin. 2007, 145–150.

⁶⁶ Ibid. 2007, 68.

⁶⁷ Esaiasson et al. 2017, 65.

relle slutsatser från studien mer än att vilka delar av manövertänkandet var gynnsamt i de specifika fallen. Detta beror på att jag inte vet om de två utvalda fallen representerar hur strid i den urbana operationsmiljön generellt genomförs då fallen skulle kunna representera ytterligheter. Det som gör resultatet av studien generaliserbar till viss del är valen av fall. Fallen skiljer sig på flera sätt vilket ökar generaliserbarheten.⁶⁸ Det som ytterligare hade påverkat generaliserbarheten i en positiv riktning är om ett ytterligare och modernare fall hade tagits med i studien. Avsaknaden av textutrymme, låg tillgång till empiri och gynnsamma fall möjliggjorde inte detta.

Resultatvaliditeten är relativt god. Det som stärker validiteten är att det finns en tydlig begreppsvaliditet och att flerfallsstudien stärker reliabiliteten. Det som kan påverka reliabiliteten är att jag behövde tolka vissa delar av händelseförloppen som utspelade sig under slagen. Om studien genomförs igen så finns det risk att händelseförloppen tolkas annorlunda. Dock kan detta motverkas med tydligt definierade teman med utmärkande drag som mätinstrument.⁶⁹

4.3 Val av fall

Empirin till denna studie kommer att tas från striderna i Hue 1968 och Groznyj 1994–1996. Fallen representerar problematiken som kan uppstå vid strid i en urban operationsmiljö. Det som gör valen av fall gynnsamma för studien är flera saker. I huvudsak så är motiveringen till val av fall baserat på genomförandet av anfallsstriden och försvarsstriden.

Slaget om Hue beskriver en lyckad anfallsstrid och en mindre lyckad försvarsstrid i en urban operationsmiljö. Groznyj 1994–1996 representerar en mindre lyckad anfallsstrid och en väl genomförd försvarsstrid med rådande förutsättningar som den försvarande sidan disponerade. Utöver det så skiljer sig fallen i tid, geografisk plats och vilka parter som deltog i striderna. Det som ytterligare motiverar valen av dessa fall är att båda sidorna i konflikten i viss mån var jämbördiga. Båda sidorna disponerade infanteri, förmågan till indirekt eld, pansarvärnsvapen, bepansrade fordon med mera.

Det som ytterligare gör fallet Groznyj intressant är att den ryska armén i början av 1990-talet kan ses som en arvtagare till den Sovjetiska röda armén. Genom detta arv så baserades den ryska krigskonsten på manövertänkande med rötter från andra världskriget. Detta gör fallet påtagligt intressant för denna studie som har för avsikt att undersöka den urbana operationsmiljöns inverkan på förutsättningarna för manövertänkande.⁷⁰

Slaget om Hue och Groznyj utgör inte de enda fallen som hade kunnat nyttjats i denna studie. Slaget om Mosul 2016–2018 beskrivs som ett av de bästa exemplen hur strid i urban operationsmiljö kan se ut. Det som gör det fallet mindre intressant är förutsättningarna för slaget. När slaget inleddes så var styrkeförhållandena 10:1 i fördel till de irakiska styrkorna jämfört med ISIS. Utöver den numerära överlägsenheten så hade den irakiska sidan ett stort övertag i materiel.⁷¹ Ett nyare fall som hade varit intressant att studera är kriget mellan Ukraina och

⁶⁸ Yin. 2007, 76.

⁶⁹ Esaiasson et al. 2017, 64-65.

⁷⁰ DiMarco. 2012, 153.

⁷¹ King. 2021, 1–4.

Ryssland som till stor del utkämpats i den urbana operationsmiljön. Dock är det empiriska underlaget tunt avseende vad som har givit framgång och motgång i striden inom den urbana operationsmiljön.⁷²

4.4 Material och källkritik

Empirin som ligger till grund för fallen i denna studie har granskats med hjälp av kriterierna; äkthet, oberoende, samtidighet och tendens.⁷³ Empirin till fallstudierna är hämtad från litteratur som enbart har koppling till USA vilket ställer krav på ett kritiskt förhållningssätt. I fallet Hue så var USA en part i konflikten vilket kan påverka oberoendet negativt och att det finns risk för tendens. Önskvärt hade varit att inkludera en nordvietnamesisk eller oberoende källa i fallet Hue. Motivera? I fallet Groznyj så var inte USA en part i konflikten vilket stärker oberoendet och minimerar risken för tendens i litteraturen.

För att kunna erhålla ett så bra empiriskt underlag som möjligt så har jag nyttjat konceptet triangulering.⁷⁴ Med triangulering så har jag försökt säkerställa ett så gott empiriskt underlag som möjligt genom att nyttja två olika källor till varje fall. Det som påverkar materialet i en positiv riktning är att de olika källorna beskriver händelseförlopp som i båda fallen inte är motstridiga. Med anledning av detta så anser jag att äktheten kan bedömas som hög. Tiden mellan slaget om Hue och litteraturen som empirin är tagen ifrån har mer att önska avseende samtidighet. Dock bygger litteraturen på äldre källor som har en bättre samtidighet.

Samtidigheten för litteraturen som utgör källan för empirin om fallet Groznyj är god. Den ena källan är skriven inom fem år efter första slaget om Groznyj medan den andra källan bygger på litteratur som är nedskrivna mellan 1999 och 2012.

4.5 Forskningsetik

Jag som har genomfört denna studie har tjänstgjort över 15 år inom den svenska Försvarsmakten. Försvarsmaktens operationskonst innefattar manövertänkande vilket är till del ämnet som ska studeras i denna studie. Då jag är utbildad inom en organisation som anser att manövertänkande är att föredra framför andra sätt att genomföra strid behöver jag vara noggrann med att hålla mig objektiv. Denna objektivitet blir vital för att studien inte ska utformas för att bekräfta manövertänkandets giltighet.

5. Den urbana operationsmiljön

I följande kapitel redovisas och förklaras faktorer som påverkade utgången för slaget om Hue 1968 och slaget om Groznyj 1994–1996. Faktorerna är uppdelade i teman som påverkade stridens utgång positivt eller negativt.

⁷² Ljungkvist. 2022, 165.

⁷³ Esaiasson et al. 2017, 288.

⁷⁴ Yin. 2017, 68.

5.1 Hue 1968

5.1.1 Historisk bakgrund

Slaget om staden Hue inleddes i slutet av januari 1968 och var en del i Tet-offensiven som genomfördes under Vietnamkriget. Parterna som deltog i slaget var den reguljära nordvietnamesiska armén tillsammans irreguljära förband ur guerillarörelsen Viet Cong mot amerikanska och sydvietnamesiska förband. Slaget om Hue kan delas upp i två delar. Den första delen av slaget innefattar den nordvietnamesiska sidans anfall och övertagande av Hue. Den andra delen omfattar den amerikanska och sydvietnamesiska återerövrande av staden. Detta fall kommer att inriktas till att analysera vad som bidrog till utgången av striden för den andra delen av slaget. Slaget om Hue slutade efter tre veckors intensiv strid med en taktisk vinst för amerikanerna och sydvietnameserna. Avgörandet nåddes efter att det nordvietnamesiska försvaret av Hue kollapsade. Kollapsen berodde i huvudsak på att amerikanska förband lyckades isolera staden från nordvietnamesisk försörjning.⁷⁵

5.1.2 Positiva påverkansfaktorer för stridens utgång

Ledningsfilosofi

Den amerikanska ledningsfilosofin som nyttjades under slaget om Hue byggde i stort på uppdragstaktik och en decentraliserad ledning. Befäl på en lägre taktisk nivå hade tillåtelse och förväntades att ta egna initiativ och agera självständigt. Ledningsfilosofin bidrog till att de amerikanska förbanden snabbt anpassade sig till den urbana operationsmiljön trots att de saknade utbildning för den. Ett exempel på självständigheten som rådde inom de amerikanska förbanden var hur de nyttjade tillgänglig materiel. Chefer på en lägre taktisk nivå men också enskilda soldater som tilläts och tog initiativ som förbättrade metoder för hur de olika vapensystemen skulle användas i den urbana operationsmiljön. Ledningsfilosofin bidrog således positivt till förmågan att uppnå verkan med egna vapensystem.⁷⁶

Eld och rörelse

De amerikanska förbanden som stred i Hue lyckades framgångsrik nyttja konceptet kombinerade vapen. Byggnader och kvarter erövrades med hjälp av olika vapensystem och truppslag som effektivt kompletterade varandras svagheter. Exempel på vapensystem och truppslag som användes var icke-dödlig gas, artilleri, stridsvagn, eldkastare, infanteri, ingenjörer, helikoptrar med mera. De olika truppslagen och vapensystemen gav amerikanarna möjligheten att möta hot med ett eller flera valda vapensystem som gynnade deras strid. Oavsett om terrängen skiftade i Hue så hade amerikanarna ett vapensystem som gynnades av terrängen. De sydvietnamesiska förbanden som stred tillsammans med amerikanarna disponerade inte samma bredd av förmågor. De saknade generellt bepansrade fordon och tyngre vapen vilket ledde till att de inte kunde nyttja konceptet kombinerade vapen fullt ut. Detta ledde ofta till att små nordvietnamesiska försvarsställningar kunde stå emot anfall från en numerärt större sydvietnamesisk motståndare.⁷⁷

Under slaget om Hue disponerade den amerikanska sidan helikoptrar vilket bidrog till en hög rörlighet. Denna rörlighet utnyttjades för att transportera förband som i sin tur kunde hota den

⁷⁵ DiMarco. 2012, 101; Wahlman. 2015, 194-203.

⁷⁶ Wahlman. 2015, 194-202,208-221.

⁷⁷ DiMarco. 2015, 87-94; Wahlman. 2015, 208-229.

nordvietnamesiska sidans kritiska sårbarhet. Den kritiska sårbarheten utgjordes av deras förmåga till förnödenhetsförsörjning av förbanden inne i Hue. Den nordvietnamesiska förnödenhetsförsörjningen kom i huvudsak från norr om staden Hue och det var denna som amerikanska förband skar av. Kort efter att amerikanska förband hade isolerat de nordvietnamesiska styrkorna i Hue så kollapsade det nordvietnamesiska försvaret av staden.⁷⁸

Tyngdpunkt

Tyngdpunkten avser att få den egna sidans förband och resurser i en konflikt eller en strid att dra åt samma håll. Tyngdpunkten för de amerikanska förbanden i inledningsskedet av slaget om Hue var manöverförbanden som hade uppgiften att ta de södra delarna av staden. De amerikanska förbanden var numerärt underlägsna de nordvietnamesiska förbanden vid denna tidpunkt av slaget. Med anledning av den numerära underlägsenheten var det viktigt att amerikanerna hade en tyngdpunkt och att de inte kraftsplittrade sina få resurser i flera riktningar. Övriga förband och resurser kunde fokuseras till en punkt vilket var anfallet genom de södra delarna av Hue. Exempel på resurser och förband som fokuserades till anfallet var indirekt eld från den amerikanska flottan, tillförda stridsvagnar och helikoptertransporter. Denna kraftsamling av resurser kompenserade för underläget i numerär. Kraftsamlingen av förband och resurser gav en snabb och positiv effekt för utgången av striden, ur ett amerikanskt perspektiv. De numerärt underlägsna amerikanska förbanden hade redan på några dagar i huvudsak tagit de södra delarna av staden efter att anfallet inletts.⁷⁹

Anfallsstriden

Det amerikanska anfallet mot de södra delarna av Hue präglades av en systematik och en intensiv eldgivning. Striden blev linjär och anfallet skedde på linje utan ett försök till att skapa eller finna lucka för genombrott. Att anfallet genomfördes på linje bidrog till en större anfallskraft framåt i stället för att den delades upp för att även skydda flank. Anfallsstriden präglades mer av elden än av rörelse. Rörelsens uppgift blev att säkerställa en ny plats att kunna verka ifrån med de egna vapensystemen. Den nordvietnamesiska sidan underskattade betydelsen av eldkraft i den urbana operationsmiljön och led stora förluster av den amerikanska eldkraften. Anfallsstriden som de amerikanska förbanden genomförde i de södra delarna av Hue blev framgångsrikt. Inom loppet av några dagar hade de amerikanska förbanden tagit södra delarna av Hue. Detta trots att de var numerärt underlägsna och att de nordvietnamesiska förbanden var försvarsgrupperade i bebyggelse.⁸⁰

Det som dock ledde till en kollaps av det nordvietnamesiska försvaret av Hue var den amerikanska rörelsen som hotade deras förnödenhetsförsörjning. Amerikanska helikopterförband hittade en lucka i det nordvietnamesiska försvaret och exploaterade det genom att transportera in reservförband på djupet. Dessa förband exploaterade sedan luckan genom att skära förnödenhetsförsörjning till de nordvietnamesiska förbanden i Hue. När förnödenhetsförsörjningen väl var bruten kollapsade det nordvietnamesiska försvaret av Hue.⁸¹

⁷⁸ DiMarco. 2012, 100-101.

⁷⁹ DiMarco. 2012, 86-94; Wahlman. 2015, 189-193.

⁸⁰ DiMarco. 2012, 86-94; Wahlman. 2015, 208-221,235.

⁸¹ DiMarco. 2012, 99-100.

Försvarsstriden

I huvudsak så var det nordvietnamesiska försvaret av Hue ett misslyckande på en taktisk nivå. En del i försvarsstriden som nordvietnameserna dock lyckades med var deras sätt att organisera försvaret på djupet. Det nordvietnamesiska försvaret av Hue var grupperat på djupet vilket var en anledning till att de amerikanska förbanden inte kunde skapa ett genombrott. Djupförsvaret renderade till att de amerikanska förbanden inledningsvis blev tvingade till att övergå till en mer systematisk och linjär strid. Den systematiska och linjära striden bidrog till en förlängning av slaget vilket gynnade den nordvietnamesiska sidan på den strategiska nivån.⁸²

Sammanfattning	
Positiva påverkansfaktorer för stridens utgång	
Tema	Positiv påverkansfaktor
Ledningsfilosofi	Uppdragstaktik
Eld och rörelse	Rörlighet som syftar till att hota eller påverka motståndarens kritiska sårbarhet och som försätter motståndaren i dilemman
Eld och rörelse	Elden var överordnad rörelsen
Eld och rörelse	Kombinerade vapen
Tyngdpunkt	De amerikanska förbanden kraftsamlade till att understödja den inledande tyngdpunkten
Anfallsstriden	Systematik och anfall på linje
Anfallsstriden	Hittade en lucka i det nordvietnamesiska försvaret
Anfallsstriden	Exploaterade funnen lucka i motståndarens försvar
Anfallsstriden	Nyttjade tillgängliga reservförband för att exploatera funnen lucka
Försvarsstriden	Djup i försvaret

Tabell 2 Sammanfattning av positiva påverkansfaktorer för stridens utgång. Källa: Markus Thörnberg, 2022.

5.1.3 Negativa påverkansfaktorer för stridens utgång

Ledningsfilosofi

Inledningsvis under amerikanarnas anfall in i Hue så var deras underrättelseläge undermåligt avseende motståndaren och situationen i staden. Efterhand fick chefer som befann sig närmare eller i striden en bättre uppfattning om motståndaren och situationen. Trots detta gavs order från högre ledningsnivå att genomföra ett anfall över bron som band ihop norra och södra Hue. Syftet med anfallet var att upprätta en förbindelse mellan de amerikanska förbanden i södra Hue och sydvietnamesiska förbanden i norra delen av staden. Chefen för de amerikanska förbanden som skulle genomföra anfallet och som befann sig i Hue motsatte sig detta anfall. Anledningen till detta var det undermåliga underrättelseläget om motståndaren som han disponerade. Trots detta fick han order om att anfalla över bron vilket fick ödesdigra konsekvenser. Anfallet misslyckades efter att de anfällande förbanden blivit utsatta för tung eldgivning från flera riktningar och med resultatet av stora förluster. Denna situation belyser vikten av en decentraliserad ledning och hur skadlig en centraliserad ledning kan vara. Situationen belyser också vikten av att beslut bör tas så långt ut i organisationen som möjligt.⁸³

⁸² Wahlman. 2015, S 189-194; DiMarco. 2012, 86-94.

⁸³ DiMarco. 2012, 86-94; Wahlman. 2015, 194-196.

Eld och rörelse

Inledningsvis i den andra delen av slaget om Hue hade de amerikanska förbanden restriktioner avseende användning av vissa tyngre vapensystem. Anledning till detta var ett försök att minska skadegörelsen på själva staden Hue då denna var en av de äldsta och mest vördade städerna i Vietnam. Dessa restriktioner var en bidragande orsak till att de amerikanska förbanden inledningsvis hade svårt att ta terräng i Hue. När restriktionerna släpptes och den amerikanska sidan tilläts nyttja all sin eldkraft började de att ta terräng. Elden kunde således kompensera för ett underläge i numerär och terräng som gynnade de nordvietnamesiska förbanden.⁸⁴

Tyngdpunkt

Den nordvietnamesiska sidan hade ingen tyngdpunkt som skulle fälla avgörandet i striden. Det nordvietnamesiska försvaret av Hue delades i stort upp mellan två förband. Ett i den södra delen av Hue och ett i norra delen. Ingen av dessa förband utgjorde en tyngdpunkt som övriga förband skulle stödja utan båda förblev i stort lika viktiga. Effekten blev att de inte understödde varandras försvarsstrid. Ett exempel på när tyngdpunktskonceptet inte efterlevs är när amerikanerna inleder ett anfall genom den södra delen av Hue. I det läget var de amerikanska förbanden gripbara för ett motanfall från norra delen av Hue. Men eftersom det inte fanns en tyngdpunkt så understödde de inte varandra effektivt. Detta är en av anledningarna till att de amerikanska förbanden kunde slå de nordvietnamesiska förbanden ett i taget.⁸⁵

Anfallsstriden

Inledningsvis under amerikanarnas motanfall i slaget om Hue så valde de att försöka slå de nordvietnamesiska förbanden med kraft inne i bebyggelsen. Dessa förband har beskrivits av amerikanska befäl som motiverade, professionella och att de hade en bra beväpning. De amerikanska förbanden anföll således sin motståndares styrka, de försvarsgrupperade förbanden inne i staden. Detta ledde antagligen till att tiden för slaget om Hue förlängdes och en utnötningssituation uppstod som medförde stora förluster.⁸⁶

Försvarsstriden

I den första delen av slaget om Hue lyckades den nordvietnamesiska sidan med god rörlighet att infiltrera Hue och ta över staden i princip utan motstånd. Under den andra delen av slaget hade nordvietnameserna övergått till en mer stationär strid med befästa försvarspositioner. Den stationära striden bidrog till att den amerikanska sidan lyckades ta initiativet i striden. Initiativet ledde till att striden fördes där de amerikanska förbanden anföll och de kunde er hålla en lokal överlägsenhet vid deras anfall. Vidare bidrog nordvietnamesernas stationär strid till att amerikanerna bättre kunde utnyttja sin överlägsenhet i indirekt eld då målen inte rörde på sig. Bland annat understödde den amerikanska flottan med indirekt eld de amerikanska förbanden inne i Hue. Detta på ett avstånd över två mil. De nordvietnamesiska befästa försvarspositionerna bidrog till en falsk känsla av skydd. Försvarsställningarna bidrog mer till en stationär strid som ökade amerikanarnas förmåga till att uppnå verkan med deras vapensystem och att det gav initiativet till amerikanerna.⁸⁷

⁸⁴ DiMarco. 2012, 86-102.

⁸⁵ Wahlman. 2015, 181-226; DiMarco. 2012, 86-102.

⁸⁶ Wahlman. 2015, 185-236; DiMarco. 2012, 86-102.

⁸⁷ Wahlman. 2015, 189-194; DiMarco. 2012, 86-98

Hur den nordvietnamesiska sidan genomförde sin försvarsstrid inne i bebyggelsen var en faktor som bidrog till utgången av slaget om Hue. Det som i huvudsak bidrog till att nordvietnamesernas försvar av Hue kollapsade var deras oförmåga att skydda deras kritiska sårbarhet. Den nordvietnamesiska kritiska sårbarheten var deras förmåga att förnödenhetsförsörja deras förband som försvarade Hue. När de amerikanska förbanden hade hittat en lucka i nordvietnamesernas försvar och kunde hota deras kritiska sårbarhet så kollapsade deras försvar.⁸⁸

Sammanfattning	
Negativa påverkansfaktorer för stridens utgång	
Tema	Negativa påverkansfaktor
Ledningsfilosofi	Centraliserat ledning
Eld och rörelse	Restriktioner i nyttjande av tyngre vapensystem
Tyngdpunkt	Ingen tyngdpunkt
Anfallstriden	Anföll där motståndaren var stark
Försvarsstriden	Stationärt nordvietnamesiskt försvar
Försvarsstriden	Inget kraftsamlat motanfall från den nordvietnamesiska sidan
Försvarsstriden	Skyddade inte sin egen kritiska sårbarhet

Tabell 3 Sammanfattning negativa påverkansfaktorer för stridens utgång. Källa: Markus Thörnberg, 2022.

5.2 Groznyj 1994–1996

5.2.1 Historisk bakgrund

Första Tjetjenienkriget har sin bakgrund i den tjetjenska delrepublikens önskan bryta sig loss från den ryska federationen. Den ryska federations svar på denna önskan var att i december 1994 påbörja en operation för att återta kontroll över delrepubliken. Konflikten kom i huvudsak att kretsa kring slaget om Groznyj. Slaget om huvudstaden inleddes den 26 december. De ryska förbanden hade inledningsvis till uppgift att anfälla in i Groznyj och ta viktig infrastruktur. Dock blev den ryska krigsmakten överraskad av det starka motståndet och flera ryska förband blev tidigt nedkämpade. Det tidiga misslyckandet tvingade den ryska sidan till taktikanpassning och reorganisering. Den nya ryska taktiken ändrade karaktär från manövertänkande till en taktik som i huvudsak nyttjade eldkraft. Först efter hårda och blodiga strider lyckades till slut ryska styrkor erövra staden. Seger blev dock kortvarig och efter en lyckad tjetjensk offensiv sommaren 1996 satte sig parterna vid förhandlingsbordet. Förhandlingarna gav tjetjenerna en viss autonomi och kort därefter lämnade de ryska förbanden delrepubliken.⁸⁹

5.2.2 Positiva påverkansfaktorer för stridens utgång

Ledningsfilosofi

En del i den tjetjenska framgången kan härledas till deras ledningsfilosofi. Ledningsfilosofin består av en decentraliserad ledning som nyttjar uppdragstaktik. Ledningsfilosofin syftade till att ge chefer på en lägre taktisk nivå möjlighet att ta egna initiativ och agera självständigt. Möjligheten till initiativ och att agera självständigt ledde till att de tjetjenska förbanden kunde ta vara på uppkomna möjligheter. I Groznyj bestod ofta dessa möjligheter till att genomföra eldöverfall med gynnsamma förutsättningar mot ryska förband. Men ledningsfilosofin bidrog

⁸⁸ DiMarco. 2012, 99-102.

⁸⁹ Oliker. 2011, 152–166.

också till den höga rörligheten som de tjetjenska förbanden åtnjöt under konflikten. Rörligheten påverkades positivt då chefer självständigt kunde välja framryckningsvägar utifrån rådande förutsättningar.⁹⁰

Eld och rörelse

Förmågan till att kunna utöva en rörlig strid var en vital del av den tjetjenska taktiken och skulle visa sig framgångsrik. Den rörliga striden skulle uppnås med självständiga chefer, små och lätta enheter. Dessa enheter skulle möjliggöra en dold framryckning med en hög hastighet. Den goda förmågan till rörligheten försvårade bland annat den ryska sidans möjlighet att avge moteld vid exempelvis tjetjenska eldöverfall och granatkastaranfall. Rörligheten bidrog således indirekt till ett ökat skydd för de tjetjenska rebellerna.

Rörligheten påverkade också den tjetjenska förmågan till verkan positivt. Förmågan påverkades positivt genom tjetjenernas möjlighet till att förflytta sig till terräng som gynnade deras egna vapensystem i förhållande till de ryska. Efterhand som konflikten fortlöpte så började även den ryska sidan till del nyttja små och lätta förband med god rörlighet. Detta medförde dock inte samma lyckade resultat som för tjetjenerna.⁹¹

Tjetjenerna kunde framgångsrikt nyttja konceptet *kombinerade vapen* på en lägre taktisk nivå under konflikten. De tjetjenska förbanden disponerade en bred förmågepalett avseende vapensystem som de kunde nyttja parallellt. Denna förmåga skapade flera hot och lokala dilemman för de ryska förbanden. I Groznyj nyttjade tjetjenerna konceptet *kombinerade vapen* vid exempelvis eldöverfall mot ryska mekaniserade förband. De kombinerade vapensystemen bidrog till att göra de ryska förbanden sårbara. Soldaterna var varken skyddade när de var uppsuttna i eller när de framryckte utanför de bepansrade fordonen. Konceptet *kombinerade vapen* ökade således den egna chansen för att uppnå verkan med egna vapensystem i den urbana operationsmiljön.⁹²

Efter en katastrofal inledning på den ryska operationen i Groznyj så lyckades i viss mån de ryska förbanden att anpassa sig till den urbana operationsmiljön. En del i framgången var att de ryska förbanden började samordna flera olika vapensystem parallellt i striderna. Inledningsvis var de tjetjenska förbanden framgångsrika med att nyttja den höga skyddsnivån som den urbana operationsmiljö medgav. Men efterhand som de ryska förbanden började nyttja konceptet *kombinerade vapen* i striden så ökade deras chans för verkan mot rebellerna. Bland annat kombinerade ryssarna indirekta-, direkta- och pyrotekniska vapensystem för att neutralisera de tjetjenska soldaternas förmåga att skydda sig i byggnader. Ryssarna utsatte tjetjenerna således för dilemman. Dilemmat bestod i hur rebellerna än agerade när de sökte skydd så ledde det till att de exponerade sig för ett annat ryskt vapensystem. Utöver nyttjande av kombinerade vapen så var ren eldkraft framgångsrikt att nyttja för den ryska sidan i den urbana operationsmiljön. Efterhand som slaget om Groznyj pågick så började de ryska förbanden att systematiskt skjuta sönder byggnader som innehöll rebeller i stället för att anfälla in i byggnaden med infanteri. Beskjutningen genomfördes med granatkastare, artilleri, eldkastare

⁹⁰ DiMarco. 2012, 184–185; Oliker. 2001, 16–22.

⁹¹ Oliker. 2001, 9–32.

⁹² Ibid. 2001, 9–32.

mm. Övergången från en rörligare strid som karaktäriserade de ryska förbanden inledningsvis till en mer eldkraftintensiv strid ökade skyddet för den egna sidan.⁹³

Tyngdpunkten

I den empirin som nyttjats i studien fanns det inget som styrker att tyngdpunktskonceptet har använts på ett sätt som påverkat striden i en positiv riktning för den egna sidan.

Anfallsstriden

Efter det inledande misslyckandet att försöka skapa genombrott i de tjetjenska försvarslinjerna övergick den ryska sidan till att föra en mer systematisk och linjär strid. De ryska förbanden tog kvarter för kvarter och avancerade långsamt in mot Groznyj presidentpalats som utgjorde slutmålet för operationen. Elden blev viktigare än rörelsen och kvarter samt byggnader totalförstördes under processen. Byggnader togs och rensades efter att de först hade utsatts för tung eldgivning.⁹⁴

Försvarsstriden

Den tjetjenska planen för att försvara Groznyj baserades i huvudsak på djup, spridning, egen rörlighet och lokal överlägsenhet. Försvaret organiserades som en lök med flera skikt. Totalt fanns det tre försvarslinjer som var centrerade runt presidentpalatset i Groznyj. Denna taktik försvårade manövertänkandet på den ryska sidan genom att de inte lyckades uppnå genombrott i det tjetjenska försvaret som de senare kunde exploatera. De ryska anfallen fördröjdes av de yttre försvarslinjerna och tjetjenska reservförband kunde förflyttas för att genomföra motanfall. De tjetjenska motanfallen genomfördes när de var lokalt överlägsna de ryska förbanden. Den lokala överlägsenheten berodde i regel på att tjetjenerna var duktiga på att nyttja terrängen till sin fördel än att de hade kraftsamlats numerärt.

De tjetjenska förbanden var organiserade i små och spridda enheter som snabbt kunde bilda större förband. Denna organisation bidrog till en hög rörlighet som påverkade försvarsstriden i en positiv riktning. Rörligheten och spridningen var det som möjliggjorde motanfall men det ökade också skyddet från den ryska indirekta elden.

⁹³ Ibid. 2001, 24–25.

⁹⁴ Oliker. 2001, 16–28; DiMarco. 2012, 154–168.

Sammanfattning	
Positiva påverkansfaktorer för stridens utgång	
Tema	Positiv påverkansfaktor
Ledningsfilosofi	➤ Uppdragstaktik
Eld och rörelse	➤ Förband organiserade i små och rörliga enheter vilket underlättade en dold framryckning med hög hastighet
Eld och rörelse	➤ Kombinerade vapen
Eld och rörelse	➤ Elden överordnad rörelsen
Tyngdpunkt	➤ -
Anfallstriden	➤ Systematisk och linjär strid
Försvarsstriden	➤ Djup i försvaret
Försvarsstriden	➤ Rörlig strid
Försvarsstriden	➤ Motanfall
Försvarsstriden	➤ Små och spridda enheter
Försvarsstriden	➤ Reserver

Tabell 4 Sammanfattning positiva påverkansfaktorer för stridens utgång. Källa: Markus Thörnberg, 2022.

5.2.3 Negativa påverkansfaktorer för stridens utgång

Ledningsfilosofi

Små och lätta enheter hade nyttjats framgångsrikt i urban operationsmiljö redan under andra världskriget. En bidragande orsak till detta var möjligheten för befäl på en lägre taktisk nivå att ta egna initiativ och agera självständigt. Både den ryska och tjetjenska sidan nyttjade små och lätta enheter under kriget, fast med olika resultat. Medan tjetjenerna kunde med fördel nyttja konceptet så påverkade den nuvarande ryska militära kulturen dessa enheters effektivitet negativt. Den ryska ledningsfilosofin kretsade kring en centraliserad ledning. Men den inefattade också ett begränsat utrymme för befäl på en lägre taktisk nivå att agera självständigt och ta egna initiativ. Den ryska ledningsfilosofin påverkade möjligheten till högt tempo i striden. Tempot drogs ner på grund av att en stor del av all samordning var tvungen att genomföras på en högre taktisk nivå. Samordningskravet från den högre taktiska nivån ledde till att information var tvunget att konstant föras upp och nedåt i systemet. Detta informationsflöde påverkade med största sannolikhet möjligheten till ett högt tempo i striden och möjligheten att dra fördelar ur uppkomna situationer.⁹⁵

Eld och rörelse

Vid slaget om Grozny lyckades inte de ryska förbanden inledningsvis att samordna olika vapensystem och truppslag på ett framgångsrikt tillvägagångssätt. Detta misslyckande kan åskådliggöras med pansarskyttesoldaternas ovilja att lämna sina bepansrade fordon. Övertron på skyddet som fordonen gav resulterade i en falsk trygghet för skyttesoldaterna. I och med att soldaterna inte framryckte utanför fordonen så kunde de inte kompensera stridsfordonet svagheter och vice versa. Tjetjenerna kunde inledningsvis utnyttja denna svaghet hos de ryska förbanden effektivt i slaget om Grozny. Tjetjenerna genomförde eldöverfall i och från byggnader där stridsfordonens och stridsvagnarnas kanoner inte kunde verka mot. Begränsningen bestod i fordonens förmåga att elevera kanonen tillräckligt högt. Kanonernas begränsning och

⁹⁵ Oliker. 2001, 26–27.

soldaternas ovilja att lämna fordonen ledde till att de tjetjenska förbanden inte utsattes för flertalet hot och således uppstod inte ett lokalt dilemma. Frånvaron av det lokala dilemmat i striden ledde till att tjetjenerna kunde möta de ryska förbanden i en gynnsam terräng med eget valt vapensystem.⁹⁶

Tyngdpunkt

En faktor som inledningsvis påverkade utgången av striden negativt för den ryska sidan var deras kraftsplitring i två riktningar. De två riktningarna utgjordes av ett försök till isolering av Groznyj och ett av anfallet in i staden. Vid inledningen av slaget om Groznyj så var numerären på de båda sidorna relativt jämna vilket förvärrade effekten av kraftsplitringen. Saknaden av en tyngdpunkt renderade i att den ryska sidan blev svag på två ställen i stället för att åtminstone bli jämbördig i en riktning.⁹⁷

Anfallsstriden

I slaget om Groznyj valde den ryska ledningen att anfalla in i bebyggelsen med sina manöverförband. Den ryska avsikten var att kraftsamla och skapa flera genombrott i det tjetjenska försvaret av Groznyj och ta nyckelterräng samt viktig infrastruktur. Omedvetet eller ej så fokuserades de ryska manöverförbanden mot fiendens styrka som bestod av de tjetjenska försvarsgrupperade förbanden i Groznyj. Som tidigare beskrivit i studien så erhåller en försvarande sida en fördel om striden förs i en urban operationsmiljö. I Groznyj hamnade de ryska förbanden i en situation där rebellerna var starka och de själva var svaga.⁹⁸

Försvarsstriden

En av anledningarna till att tjetjenerna var framgångsrika inledningsvis i slaget om Groznyj var rebellernas förmåga att genomföra eldöverfall och motanfall när motståndaren var svag. De ryska förbanden var i huvudsak svaga när de befann sig under framryckning eller anfall i bebyggelsen. Efter de inledande framgångarna i slaget om Groznyj så försökte rebellerna att trycka ut ryssarna ur Groznyj genom ett större motanfall. Rebellernas motanfall riktades mot ryska förband som var försvarsgrupperade vilket var en av få saker ryssarna behärskade väl. Denna förändring från att genomföra motanfall där motståndaren var svag till att genomföra motanfall där motståndarens var stark resulterade i stora förluster för rebellerna. Utöver att motanfallet skedde mot en av ryssarnas starka sidor så genomfördes det inte heller när ryssarna var fullt engagerade i sitt eget anfall. Rebellernas anfall kom först efter att ryssarnas inledande anfall hade avslutats.⁹⁹

⁹⁶ Ibid. 2001, 9–32.

⁹⁷ Oliker. 2001, 9–40; DiMarco. 2012, 152–168.

⁹⁸ Oliker. 2001, 9–32; DiMarco. 2012, 152–168.

⁹⁹ DiMarco. 2012, 152–168.

Sammanfattning	
Negativa påverkansfaktorer för stridens utgång	
Tema	Negativ påverkningsfaktor
Ledningsfilosofi	➤ Centraliserad ledning med detaljstyrning
Eld och rörelse	➤ Låg förmåga till att nyttja kombinerade vapen
Tyngdpunkt	➤ Ingen tyngdpunkt
Anfallsstriden	➤ Anföll där motståndarens var stark
Anfallsstriden	➤ Försök att skapa genombrott
Anfallsstriden	➤ Kraftsamling för att uppnå lokal överlägsenhet vid genombrott
Försvarsstriden	➤ Motanfall där motståndaren var stark
Försvarsstriden	➤ Motanfallet genomfördes när motståndaren inte var fullt engagerad i sitt eget anfall

Tabell 5 Sammanfattning Negativa påverkansfaktorer för stridens utgång. Källa: Markus Thörnberg, 2022

6. Analys

I detta kapitel genomförs en mönsterjämförelse. Metoden kommer att jämföra de utmärkande dragen hos den skapade teorin (tabell 1) mot påverkansfaktorerna från fallen (tabell 2–5). Utifrån jämförelsen kommer jag få ett resultat där vissa utmärkande drag får en positiv utväxling och andra får en negativ utveckling. Utifrån skillnaden mellan de utmärkande dragen i teorin och fallens påverkansfaktorer kommer jag kunna dra slutsatser vilken inverkan den urbana operationsmiljön har på förutsättningarna att genomföra manövertänkande.

6.1 Mönsterjämförelse ledningsfilosofi

Manövertänkande strävar efter att nyttja uppdragstaktik som ledningsfilosofi. Fallen Hue och Groznyj visar att den urbana operationsmiljön inte inverkar negativt på förband som tillämpar uppdragstaktik som ledningsfilosofi. Den urbana operationsmiljön verkar snarare inverka negativt på de förband som inte nyttjar uppdragstaktik. Centraliserad ledning tenderar till att vara den faktor inom temat ledningsfilosofi som inverkar mest negativt på stridens utgång. Den urbana operationsmiljön inverkar således inte negativt på uppdragstaktik som är den dominerande ledningsfilosofin inom manövertänkande.

6.2 Mönsterjämförelse eld och rörelse

Manövertänkande bygger på att rörelsen ska skapa dilemma för motståndaren och att elden ska understödja rörelsen. När striden flyttas in i en urban operationsmiljö tenderar den anfallande parten att gynnas av att elden blir mer central. Anfallarens eldkraft verkar vara det som orsakar dilemmat för försvararen i en urban operationsmiljö och inte den anfallande partens rörelser. Dock visar fallet Hue att en rörelse som kan hota motståndarens kritiska sårbarhet och orsaka dilemma kan vara framgångsrikt. Den försvarande parten verkar dock gynnas mer av en strid som betonar rörelse framför eldkraft. Fallen visar att en försvarande part som bedriver en rörlig strid ökar sin förmåga till verkan och skydd. Det som är gemensamt för den anfallande och försvarande parten är betydelsen av kombinerade vapen. Konceptet kombinerade vapen påverkade stridens utgång positivt oavsett om det nyttjats av den anfallande eller

försvarande parten i den urbana operationsmiljön. Den part som inte hade förmågan till kombinerade vapen tenderar till att ha svårare att uppnå verkan med egna vapensystem på motståndaren i den urbana operationsmiljön.

Den urbana operationsmiljön inverkar mer på den anfallande partens förutsättningar att utöva manövertänkande än försvararen. Den största inverkan på förutsättningarna för manövertänkandet finns i att den anfallande sidan verkar gynnas av att skapa dilemman genom eldkraft i stället för rörelse.

6.3 Mönsterjämförelse tyngdpunkt

Fallen visar att en tydlig tyngdpunkt ger framgång i strid inom den urbana operationsmiljön. Tyngdpunkten är särskilt viktig för en part som inte innehar en stor numerär överlägsenhet. Fallen visar således att den urbana operationsmiljön inte inverkar negativt på förutsättningarna att nyttja tyngdpunktskonceptet som är en del av manövertänkande.

6.4 Mönsterjämförelse anfallsstriden

Mönsterjämförelsen mellan teorins syn på anfallsstriden och fallens påverkansfaktorer i anfallsstriden visar en differens. Resultatet är delat då anfallsstriden tenderar till att gynnas när den genomförs systematiskt och linjärt samt inte söker genombrott eller luckor i motståndarens försvar. Fallet Hue visar dock att anfallsstriden kan gynnas när en lucka kan identifieras och exploateras av reservförband. De amerikanska förbanden som befann sig i Hue var bundna i strid och sannolikt kunde de inte exploatera luckan som hittades. Därför blev tillgången på reservförband som kunde exploatera luckan en faktor som påverkade striden positivt för den amerikanska sidan. Användning av reservförband för att exploatera en lucka stämmer med mönstret för manövertänkandets syn på anfallsstriden. Möjligheten att skapa genombrott med kraftsamling påverkades negativt av den urbana operationsmiljön.

Manövertänkande förespråkar att motståndarens styrkor ska undvikas och dess svagheter ska nyttjas. I båda fallen väljer den anfallande parten att anfälla motståndarens styrka, det vill säga de försvarsgrupperade förbanden i bebyggelse. Metoden att anfälla motståndarens styrka tenderar åtminstone att förlänga striden och öka insatsen för seger. När amerikanerna anföll nordvietnamesen där de var svaga så upphörde slaget relativt omgående. Mönsterjämförelsen visar att den urbana operationsmiljön inte inverkar negativt på manövertänkandets vilja att undvika motståndarens styrkor och nyttja dess svagheter.

6.5 Mönsterjämförelse försvarsstriden

Mönsterjämförelsen visar att den urbana operationsmiljön i huvudsak inte inverkar negativt på förutsättningarna att tillämpa manöverkrigföring i en försvarsstrid. Mönsterjämförelsen visar att följande ingående delar i det som utmärker manövertänkandet syn på försvarsstriden snarare påverkar den egna striden positivt inom den urbana operationsmiljön; djup i försvaret, fördröjningstrid, små och spridda enheter, motanfall med reservförband när motståndaren är fullt engagerad i sitt eget anfall, skydda den egna kritiska sårbarheten, rörlig försvarsstrid, undvika motståndarens styrkor och utnyttja dess svagheter. Fallet Groznyj visar dock att motanfall inte nödvändigtvis måste vara kraftsamlande för att lyckas. De tjetjenska motanfallen

blev framgångsrika på grund av att de kunde nyttja terrängen på ett bra sätt som gav en lokal överlägsenhet. Terrängen bidrog till en lokal överlägsenhet och inte numerär. Däremot innebär inte det att manövertänkandets vilja att genomföra kraftsamlade motanfall påverkas negativt av en urban operationsmiljö.

6.6 Resultat av mönsterjämförelsen

Mönsterjämförelsen ger resultatet att den urbana operationsmiljön i Hue och Groznyj i huvudsak inverkar negativt på tema eld och rörelse samt del av tema anfallsstriden. Övriga teman påverkades inte negativt av den urbana operationsmiljön.

Sammanfattning av teorier	
Tema	Utmärkande drag
Ledningsfilosofi	➤ Uppdragstaktik
Eld och rörelse	➤ Elden ska understödja rörelsen
	➤ Rörelsen ska syfta till att försätta motståndaren i dilemman
	➤ Kombinerade vapen
Tyngdpunkt	➤ Tyngdpunkten definieras som förbandet eller en del i en operation som de resterande delar av organisationen ska kraftsamlas till att understödja.
Anfallsstriden	➤ Skapa genombrott
	➤ Hitta en lucka i motståndarens försvar
	➤ Kraftsamling för att uppnå lokal överlägsenhet vid genombrott
	➤ Exploatera genombrott eller luckor i motståndarens försvar
	➤ Reservförband ska finnas tillgängliga för att kunna exploatera genombrott
	➤ Undvika motståndarens styrkor och utnyttja dess svagheter
Försvarsstriden	➤ Försvarsstrid ska föras på eget djup
	➤ Fördrojningstrid
	➤ Små och spridda enheter anfall
	➤ Motanfallet ska genomföras med följande premisser: -kraftsamlat -reservförband -genomföras när motståndaren är fullt engagerad i sitt eget
	➤ Skydda den egna kritiska sårbarheten
	➤ Rörlig
	➤ Undvika motståndarens styrkor och utnyttja dess svagheter

Tabell 6. Resultat av mönsterjämförelsen. Källa: Markus Thörnberg, 2022.

Överensstämmande mönster mellan den skapade teorin och empirin från fallen
Ej överensstämmande mönster mellan den skapade teorin och empirin från fallen

7. Diskussion

Mönsterjämförelsen visar att den anfallande parten i ett slag som utspelar sig inom en urban operationsmiljön tenderar att gynnas av att överordna elden framför rörelsen. Resultatet av studien bidrar till att belysa problemet som kan uppstå vid en eventuell invasion av Sverige. I händelse av att svenska förband behöver ta tillbaka terräng som utgörs av en urban operationsmiljö så har vi en operationskonst som i huvudsak inte gynnas av att anfalla in i bebyggelsen. Den svenska operationskonsten förespråkar i första hand att vinna genom manövrering som hotar eller påverkar motståndarens kritiska sårbarhet.¹⁰⁰ Den urbana operationsmiljön inverkar på förutsättningarna för markförband att nyttja rörelse för att uppnå en avgörande seger. Den tidigare forskningen visar att isolering av en motståndare som befinner sig i städer är effektivt. Det finns idag dock flera faktorer som jag tror omöjliggör att svenska förband skulle försöka genomföra isolering av städer under ett krig i Sverige. Isoleringen hade inte enbart drabbat motståndaren den hade också påverkat civilbefolkningen som hade funnits kvar i bebyggelsen. Den negativa påverkan av befolkningen som isoleringen hade bidragit till och som de svenska förbanden har till uppgift att skydda tror jag inte hade varit moraliskt hållbart. Isoleringen av en stad hade också ianspråktagit mängder av förband vilket inte finns i dagsläget inom Forsvarsmakten. Denna brist på förband hade också omöjliggjort isoleringen. Med anledningen av de svenska förutsättningarna att kunna anfalla in i bebyggelse eller möjligheten att isolera motståndaren så tror jag att Forsvarsmakten behöver förlita sig på en mer direkt metod för att kunna segra i en urban operationsmiljö. Den direkta metoden skulle säkerligen behöva en organisation som viktat åt att kunna avge massiv eldkraft.

8. Slutsats och fortsatt forskning

8.1 Slutsats

Studien hade för avsikt att undersöka hur den urbana operationsmiljön i slaget om Hue och Groznyj inverkade på förutsättningarna att tillämpa manövertänkande. Den urbana operationsmiljön inverkar generellt negativt på förutsättningarna att tillämpa manövertänkande inom de delar av anfallsstriden som innefattar att rörelsen ska skapa dilemma för motståndaren. Att rörligheten begränsas i städer är något som bekräftas av den tidigare forskningen. Denna begränsning i rörlighet kan förklara varför elden blir viktigare. Den urbana operationsmiljön medger i huvudsak inte omfattningar och möjligheter att hitta luckor då terrängen är kanaliserande och framryckningsvägar är få. Det som skiljer den tidigare forskningen från mitt resultat är att rörligheten verkar påverka anfallaren mer än försvararen. I fallet Groznyj så hade de tjetjenska förband en god förmåga till rörlighet i den urbana operationsmiljön.

Att elden är vital i den urbana operationsmiljön stämmer med Kings och Rosenaus tidigare forskning. Striden gynnas av att föras strukturerat och linjärt i stället för att försöka skapa genombrott i motståndarens försvarslinjer. Detta innebär att den anfallande parten i bebyggelse bör disponera förband som är avsedda att kunna leverera massiv eldkraft framför en god rörlighet. Mönsterjämförelsen visade dock inget tydligt resultat avseende anfallsstriden som syftar till att skapa genombrott eller hitta luckor i motståndarens försvar. Fallen visade att det

¹⁰⁰ Forsvarsmakten. 2020, 29–31.

både kan vara framgångsrikt och mindre lyckosamt med att försöka skapa genombrott eller hitta luckor. Det som mönsterjämförelsen dock visar är att förband som inte försöker hitta eller skapa luckor utan som för en mer linjär strid är framgångsrika.

Den urbana operationsmiljön inverkade inte negativt på förutsättningarna att tillämpa följande delar ur teorin; *upptragstaktik, kombinerade vapen, tyngdpunkt, undvika motståndarens styrkor och utnyttja dess svagheter*, och hela temat *försvarsstriden*. Det är mer sannolikt att dessa delar av manövertänkandet inverkar positivt på de förband som tillämpar detta i en urban operationsmiljö. Fallen visar att den urbana operationsmiljön skulle kunna påverka den svenska tillämpningen av manövertänkande. Den svenska definitionen av manövertänkande är väldigt bred och inte tydligt definierad. Min tolkning är dock att det finns en vilja att rörelsen ska vara överordnad elden. Inverkan skulle då sannolikt bestå av att Försvarsmakten skulle behöva organisera sina förband så att tyngdpunkten ligger i eldkraft och inte i rörelsen om behovet finns att anfälla in i städer. Behovet av att anfälla in i städer kommer sannolikt att finnas i framtiden då världen tenderar till att bli allt mer urbaniserad för varje år som går.

Det som skulle kunnat förbättrat studien hade varit att fastställa de teman som nyttjades som mätinstrument utifrån teorierna och fallen tillsammans. I denna studie utgick jag ifrån teorin när teman fastställdes och konkretiserades. Hade jag valt att fastställa teman utifrån teorin och vilken empiri som fanns tillgänglig så kanske jag möjligtvis fått ett större empiriskt underlag för varje tema.

8.2 Fortsatt forskning

Då teknikutvecklingen har gått framåt sedan slagen om Hue 1968 och Groznyj 1994–1996 så skulle det vara intressant och värdefullt att göra samma studie fast med modernare fall. Teknikutveckling har förbättrat prestandan inom flera områden som kan inverka på striden i den urbana operationsmiljön. Precisionen i artillerisystem har förbättrats och att helt nya teknologier har tillkommit som exempelvis drönarsystem. Hur hade striden påverkats om ryska och amerikanska förband hade haft en bättre lägesbild över stridsfältet genom drönare? Den nya tekniknivån kanske hade kunnat påverkat förmågan att skapa genombrott eller hitta luckor i försvaret vilket hade kunnat förändrat resultatet i mönsterjämförelsen.

9. REFERENSER

9.1 Litteratur

- Biddle Stephen. *Military Power Explaining Victory and Defeat in Modern Battle*. Princeton: Princeton University Press, 2006.
- Bryman Alan. *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upplaga 3. Stockholm: Alan Bryman och Liber AB, 2016.
- DiMarco Louis A. *Concrete Hell Urban Warfare from Stalingrad to Iraq*. Oxford: Osprey Publishing, 2012.
- Esaiasson Peter, Gilljam Mikael, Oscarsson Henrik, Towns Ann, Wängnerud Lena. *Metodpraktikan*. Upplaga 5:6, Stockholm: Författarna och Wolters Kluwer Sverige AB, 2017.
- Finkel Meir. *On Flexibility Recovery from Technological and Doctrinal Surprise on the Battlefield*. Stanford: Stanford University Press, 2011.
- Friedman B.A. *On tactics: A theory of victory in battle*. Annapolis: Naval Institute Press 2017.
- Försvarsmakten, *Doktrin för Gemensamma operationer 2020*. Stockholm: Försvarsmakten, FM HRC, 2020. E-bok.
- Hills Alice. *Future War in Cities Rethinking a Liberal Dilemma*. London: Frank Cass Publishers, 2004.
- Jensen Benjamin M, Breitenbauch Henrik, Valeriano Brandon. *Complex terrain Megacities and the changing Character of Urban Operations*. Quantico: Marine Corps University Press, 2019.
- King Anthony. *Urban Warfare In The Twenty-first century*. Cambridge: Polity Press, 2021.
- Leonhard Robert. *The art of maneuver: Maneuver- Warfare Theory and AirLand Battle*. New York: Ballantine Books, 1994.
- Lind William S. *Maneuver Warfare Handbook*. Boulder: Westview Press, 1985.
- Oliker Olga. *Russia's Chechen Wars 1994-2000*. Santa Monica: Rand, 2001.
- Wahlman Alec. *Storming the City U.S. Military Performance in Urban Warfare from World War II to Vietnam*. Denton: University of North Texas Press, 2015.

9.2 Artiklar

Bowers Christopher O. Future Megacity Operations—Lessons from Sadr City, *Military Review*, Vol. 95, nr 3, 2015: 8-16. <https://login.proxy.annalindhbiblioteket.se/login?url=https://www.proquest.com/trade-journals/future-megacity-operations-lessons-sadr-city/docview/1681858445/se-2?accountid=8325> (hämtad 2022-08-23).

Evans Michael, Future war in cities: Urbanization's challenge to strategic studies in the 21st century. *International Review of the Red Cross*, Vol. 98, nr 901, 2016: 37-51. DOI:10.1017/S1816383117000066 (hämtad 2022-10-05).

Hägerdal Nils. Starvation as Siege Tactics: Urban Warfare in Syria, *Studies in Conflict & Terrorism*. 2020-09-04: 1–20. <https://doi-org.proxy.annalindhbiblioteket.se/10.1080/1057610X.2020.1816682>. (hämtad 2022-08-15).

Ljungkvist Kristin. A New Horizon in Urban Warfare in Ukraine? *Scandinavian Journal of Military Studies*. Vol. 5, nr. 1, 2022: 91-98. DOI: <http://doi.org/10.31374/sjms.165>. (hämtad 2022-09-26).

Rosenau William G. "Every Room Is a New Battle": The Lessons of Modern Urban Warfare. *Studies in Conflict & Terrorism*. Vol. 20, nr 4, 1997: 371-394. <https://doi-org.proxy.annalindhbiblioteket.se/10.1080/10576109708436047>. (hämtad 2022-08-15).

9.3 Tabellförteckning

Tabell 1. Sammanfattning av teorier. Källa: Markus Thörnberg, 2022

Tabell 2. Sammanfattning av positiva påverkansfaktorer för stridens utgång. Källa: Markus Thörnberg, 2022.

Tabell 3. Sammanfattning negativa påverkansfaktorer för stridens utgång. Källa: Markus Thörnberg, 2022.

Tabell 4. Sammanfattning positiva påverkansfaktorer för stridens utgång. Källa: Markus Thörnberg, 2022.

Tabell 5. Sammanfattning negativa påverkansfaktorer för stridens utgång. Källa: Markus Thörnberg, 2022

Tabell 6. Resultat av mönsterjämförelsen. Källa: Markus Thörnberg, 2022.